

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

ANTRADIENIS – TUESDAY, KOVO 4, 2014 • Vol. CV Nr. 25 Kaina 1 dol.

4545 WEST 63rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60629

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 03-03 –2014

Lietuvos nepriklausomybės šventė Navy Pier

Kovo 2 d. Čikagos laisvalaikio ir pramogų centro Navy Pier žiemos sode „Crystal Gardens” jau trečią kartą įvyko Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šventė. Minėjimą, kuriame apsilankė šimtai miesto gyventojų, surengė LR generalinis konsulas Čikagoje bendradarbiaudamas su pramogų centru Navy Pier.

Pradėdamas šventę LR generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas pabrėžė, kad „Lietuva puikiai žino ne tik laisvės skonį, bet ir jos kainą. Šiandien visas pasaulis stebi brutalią Ukrainos okupaciją, matydami šiuos įvykius, dar labiau suprantame, kaip svarbu vertinti, saugoti ir švesti laisvę, demokratiją ir nepriklausomybę.”

Šiais metais renginyje apsilankė itin garbūs svečiai: lietuvių kilmės JAV senatorius Richard (Dick) Durbin ir LR švietimo ir mokslo ministras prof. dr. Dainius Pavalkis, kurie pasveikino susirinkusiuosius vienos svarbiausių valstybinių švenčių proga.

Senatorius Dick Durbin susirinkusiems pasakojo apie savo šeimos lietuviškas šaknis, apie tai, kaip laisvoje šalyje jo šeima galėjo realizuoti save, bet kartu kasdien kovojo ir meldėsi už Lietuvą. „Šiandien Lietuva yra ištvirtinusi demokratiniuose ir valstybių saugumą garantuojančiuose tarptautiniuose klubuose, todėl bet kas, kas grasins Lietuvai, sulauks atsako iš JAV”, – sakė senatorius D. Durbin.

– 5 psl.

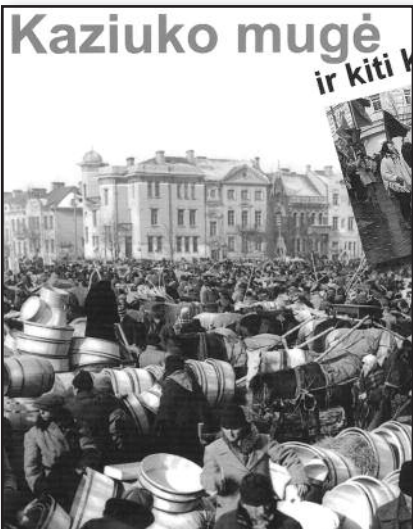

Programą pradėjo tautinių šokių grupė „Suktinis”

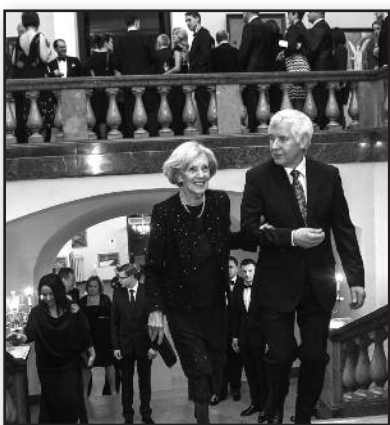

Pirmoje eilėje sėdi (iš kairės): LR švietimo ir mokslo ministras Dainius Pavalkis, JAV senatorius Dick Durbin, LR generalinis konsulas Čikagoje Marijus Gudynas, Ukrainos generalinis konsulas Čikagoje Andriy Pravednyk, Čikagos miesto mero Rahm Emanuel atstovas tarptautiniams ryšiams Andrew Spinelli. Jono Kuprio nuotraukos

ŠIAME NUMERYJE:

Kaziukas – ypatingas
Vilniaus ženklas – 6 psl.

Svečiai aukojo prezidentinei
bibliotekai – 11 psl.

DRAUGAS

Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Ukrainiečių ryžtas parodytas Čikagoje

SAULIUS KUPRYS

Čikagos ukrainiečiai, jautriai reaguodami į rusų karinių pajėgų išiveržimą į Krymą, praėjusį savaitgalį tarėsi su Illinois senatoriais Mark Kirk ir Dick Durbin. Šeštadienį, kovo 1 d. Ukrainiečių centre, šalia ukrainiečių Katedros prie Oakley ir Western gatvių surengtame pasitarime su senatoriumi Kirk dalyvavo pagrindinių ukrainiečių organizacijų atstovai.

Posėdžiui pirmininkavo pats senatorius Kirk. Kartu su ukrainiečiais dalyvavo ir svečiai: Amerikos lenkų Kongreso pirmininkas Frank Spula, Latvijos garbės konsulas Čikagoje Roberts Blumbergs, Jungtinio Amerikos Pabaltiečių komiteto (JBANC) ir Amerikos Lietuvių Tarybos (ALT) pirmininkas Saulius Kuprys. Pasitarime aptarti drastiški pastarųjų dienų įvykiai Ukrainoje. Buvo pabrėžta, kad 1994 m. priimtu Budapešto susitarimu – memorandumu, kurį pasirašė ir Rusija, ir JAV, buvo užtikrintas teritorinis Ukrainos vientisumas ir sienų neliečiamybė. Rusija šiomis dienomis savo veiksmais pažeidė tarptautinę teisę bendrąja prasme ir minėtą susitarimą specifiškai. Buvo aptartos galimos Vakarų valstybių diplomatinės ir ekonominės sankcijos. Buvo nurodyta, kad viena iš ekonominių priemonių būtų Magnitsky įsta-

Senatorius Dick Durbin kalba ukrainiečių susirinkime kovo 2 d. Čikagoje. Šalia sėdi Amerikos Ukrainiečių kongreso komiteto vadai Pavlo Bandriwsky, dr. Alex Strilchuk ir Julian Kulas. George Mycyk nuotr.

tymo platesnis pritaikymas. Senatorius Kirk minėjo, kad reikėtų išplėsti tų rusų valdininkų ir oligarchų sąrašą, kurie prasižengė tarptautinei teisei, – kad jų sąskaitos užsienio bankuose būtų užšaldytos ir kad būtų jiems uždrausta keliauti į Vakarus.

– 3 psl.

Didžioji moterų yda yra būti kaip vyrai. – J. M. de Maistre

Ukrainos įvykiai – demokratinė revoliucija, kurią Rusija panaudojo kaip progą okupuoti dalį Ukrainos teritorijos – neišvengiamai nukreipia mintis į Europos Sąjungos ir NATO išpareigojimus Lietuvai. Europos Sąjungos išpareigojimai Lietuvai jau kurį laiką vykdomi konkrečiais veiksmais. Būdamas NATO narė, Lietuva turi ir NATO išpareigojimus ją apginti kariniais ginklais. Bet žiūrint į įvykius Ukrainoje, kyla klausimas, ko galima tikėtis iš NATO išpareigojimų Lietuvai, jei ji būtų užpulta svetimos kariuomenės.

2008 metais Rusija įvedė savo kariuomenę į Gruziją, ir Gruzija prarado dalį savo teritorijos. 2009 metais Rusija vykdė karinius manevrus vaizduojant Baltijos šalių invaziją – reiškia, galimybės jėga užimti Baltijos šalis Rusija dar nėra atsisakiusi. Šiandien Rusija jau šeiminkauja Ukrainos Krymo teritorijoje.

Baltijos šalys buvo priimtos į NATO savisaugos organizaciją 2004 metais. Bet ilgą laiką NATO neparuošė jokio konkretaus plano, kaip apginti nei Baltijos šalis, nei Lenkiją. Vakarų Europa – ypatingai Vokietija, Prancūzija ir Italija – priešinosi šių šalių gynybos planų ruošimui, nenorėdamos užrūstinti Rusijos, nes didelė dalis Vakarų Europos naftos ir dujų gaunama iš Rusijos.

Pagaliau 2010 metais, reaguodama į Lenkijos ir Baltijos šalių pakartotinus nusiskundimus, JAV prispaudė Vokietiją, ir NATO pradėjo kurti konkretų planą, kaip apginti Baltijos ir Lenkijos šalis. Tačiau, vis bijant ir pataikaujant Rusijos norams, tas planas, o ir pats faktas, kad toks planas ruošiamas, nebuvo viešinami. Jie tapo žinomi tik po to, kai „WikiLeaks“ paskelbė įvairius slaptus valstybinius dokumentus. (Tuometinis Lenkijos gynybos ministras, Stanislaw Komorowski, buvo nepatenkintas, kad NATO planas buvo bendras Baltijos šalių ir Lenkijos gynybai. Jis norėjo, kad Lenkijos gynyba būtų atskirta nuo Baltijos šalių gynybos

Ukrainos įvykiai ir Lietuvos reikalai

DONATAS JANUTA

– galvojo, kad Lenkijai kils mažiau pavojų, jei ji nebus sujungta su Baltijos šalių likimu).

Geografiškai Lietuva ne tik yra arti Rusijos, bet kadangi Rusija vis dar turi karinę bazę Kaliningrado srityje (buvusioje Prūsijoje), galima sakyti, kad Lietuva vis dar yra Rusijos glėbyje. Pagal sutartį Rusijos civilinis ir karinis transportas į Kaliningradą keliauja per Lietuvos teritoriją. Rusija aprūpina Kaliningrado sritį dujomis vamzdynu, kuris ištiestas per Lietuvos teritoriją. Tai yra, Rusijai svarbi Lietuvos teritorija.

Grįžkime prie klausimo, ko galima tikėtis iš NATO išpareigojimo ginti Lietuvą. Planai, kuriuos NATO paruošė Baltijos gynybai, nėra atskleisti. Bet kokie jie bebūtų, ar galime tikėtis, kad Vakarų Europa, reikalui iškilus, juos ryžtingai įgyvendins? Atsakymas į tai neaiškus.

Kai 1991 metais žlugo Sovietų Sąjunga, Ukrainos branduolinių ginklų atsargos buvo trečios pagal dydį pasaulyje. Už atsisakymą visų savo branduolinių ginklų, kurie buvo išsiųsti į Rusiją, Ukraina 1994 metais pasirašė vadinamą Budapešto memorandumą su Rusija, JAV ir Britanija, kuriame tos trys šalys išpareigojo apsaugoti Ukrainos teritoriją. Šiandien matome, kiek tokie išpareigojimai verti.

Prieš Rusijai užimant Krymą, Rusijos atžvilgiu Vakarų Europa ir JAV kalbėjo švelniai. Obama, kad ir pasisakydamas už „taiką“ Ukrainoje ir „prieš jėgą“, pabrėždavo, kad JAV supranta ir atsižvelgia į Ukrainos „istorinius ir kultūrinius ryšius su Rusija“. (Tie istoriniai ir kultūriniai Ukrainos ryšiai su Maskva yra panašūs į istorinius ir kultūrinius Lietuvos ryšius su Maskva. Sovietų gulaguose, didžiausios dvi grupės kalinių buvo ukrainiečiai ir Baltijos šalių gyventojai, pvz., Vorkutoje iš 200,000

kalinių, maždaug 50 proc. buvo ukrainiečiai ir 30 proc. – lietuviai, latviai ir estai. Po Antrojo pasaulinio karo, partizaninis pasipriešinimas prieš sovietus vyko ir Lietuvoje, ir Ukrainoje, kur jis tęsėsi ligi 1956 metų.)

Dabar Vakarų šalys sujudo, bet jau šaukštai bent iš dalies po pietų. Liūdniausia yra tai, kad Vakarai nelabai turi efektyvių priemonių, kurias galėtų panaudoti prieš Rusiją. Karinių žygių niekas nenori ir nesiims. Lieka tik galimybė Rusiją spausti ekonomiškai – suvaržyti komercinius ryšius, nebeperkti iš jos naftos ir dujų. Tačiau dėl to, kad didelė dalis Europos energetikos gaunama iš Rusijos, kyla klausimas – ar Rusijai daugiau reikalingi pinigai, kuriuos gauna už savo naftą ir dujas, ar Europai daugiau reikalinga ta Rusijos nafta ir dujos?

Daug ką nulemia geografija. Žvelgiant į Europos žemėlapi, Maskvos kontroliuojama Ukraina Baltijos šalims pavojų priartins. Atvirksčiai, jeigu ateityje nepriklausoma Ukraina išjungtų į Europos Sąjungą ir gal net į NATO, tas duotų Lietuvai dar vieną palankų kaimyną, dar vieną gynybos ramstį, tuo pačiu silpnintų Rusijos imperializmo veiklą, ir gal ne mažiau užtikrintų Lietuvos saugumą negu vien dabartiniai neišbandyti NATO išpareigojimai.

Nors nežinome, kokie yra NATO planai apginti Baltijos šalis, bendrai pripažinta, kad efektyviai jas apginti beveik neįmanoma, ir bendrą gynybos planavimą ir veiklą neišjungus Suomijai ir Švedijai. Bet kol kas nėra viena iš tų dviejų šalių nepriklauso NATO ir laikosi neutralumo. 2009 metais Obama nutraukė numatytus planus Lenkijoje ir Baltijos šalyse įrengti apsaugą valdomomis raketomis („guided missile defense“), kurioms Putinas priešinosi. Dabar žvelgiant į tai, kaip greitai Krymo okupacija įvyko, kažin, ar NATO pajėgtų Baltijos šalis apginti, neturėdama stiprių karinių įrengimų šių šalių teritorijose.

„LituanicaSat-1“ misija kosmose prasidėjo sėkmingai

Vasario 28 d. 9:30 val. r. Lietuvos laiku pirmasis palydovas šalies istorijoje „LituanicaSat-1“ paleistas iš Tarptautinės kosminės stoties į atvirą erdvę. Aparatą į kosmosą „išmetė“ robotinė ranka, valdoma japonų astronauto Koichi Wakata. TKS tuo metu skrido virš Rusijos, rytinės Sibiro dalies. „LituanicaSat-1“ tapo pirmuoju lietuvišku palydovu, kurio siunčiamą signalą pavyko išgirsti radijo operatoriams. Pirmasis „LituanicaSAT-1“ signalą pagavo Vokietijos radijo mėgėjas Mike Rupperecht, apie tai paskelbęs savo tinklaraštyje. Iš kosmoso į Žemę atskrieję trys tautos išrinkti lietuviški žodžiai buvo „Lietuva myli laisvę“.

„Kartu su visa komanda labai džiaugiamės sėkmingu palydovo startu. Baigėme vieną svarbiausių techninių misijos etapų – pirmąjį pusvalandį po atsiskyrimo nuo TKS palydovas turėjo tiesiog sklęsti orbita. Aktyvavimo protokolai suveikė idealiai, 10:49 Lietuvos laiku su palydovu „LituanicaSat-1“ užmegztas radijo ryšys iš Vilniaus universitete Matematikos ir informatikos fakultete įrengto mi-

sijos kontrolės centro. Tiesa, signalas buvo labai silpnas, tačiau palydovas skriejo vos pakilęs virš horizonto. Tačiau praėjus vos kelioms minutėms po aktyvavimo viso pasaulio radijo mėgėjai pradėjo siųsti informaciją, kad jiems pavyko užfiksuoti mūsų palydovo telemetrijos duomenis. Patvirtinimų turime iš Vokietijos, Rusijos, Japonijos. Tai įrodo, kad palydovas sėkmingai aktyvavosi ir pradėjo savo misiją“, – teigė „LituanicaSAT-1“ misijos vadovas Vytenis Buzas.

Pasak jo, pirmųjų ryšio seanso metu iš Misijos kontrolės centro tikrinamos palydovo gyvybinės funkcijos, kiti svarbūs techniniai parametrai, jie analizuojami. Iš pirmojo seanso metu gautų duomenų nustatyta, kad palydovo baterijos įtampa 7,44V. Į JAV palydovas buvo išsiųstas pilnai pakrautas (8,4V), o baterijoms išsikrovus iki 7,2V, sistema automatiškai pereina į saugos režimą ir laukia, kol saulės elementų pagalba sukaups pakankamai energijos užduotims vykdyti.

Sprendimas, kada iš kosmoso nuskambės „linkėjimai visiems lietuviams visame pasaulyje“, kuriuos iš-

tarė Lietuvos Respublikos prezidentė Dalia Grybauskaitė, bus priimtas atidžiau išanalizavus palydovo techninę būklę, orbitos parametrus ir radijo eterio užimtumą kosmose tuo metu. Dėl tų pačių priežasčių dar nėra žinoma, kada tiksliai palydovas atliks kitus suplanuotus eksperimentus ir tyrimus.

„LituanicaSAT-1“ į žemės orbitą paleistas drauge su kitais 5 nano palydovais. Visi palydovai „iššauti“ atgal TKS judėjimo kryptimi, 45° kampu žemyn. Pagal NASA saugumo reikala-

vimus, po pusvalandžio laisvo skriejimo erdve, išjungę pirmosios palydovo gyvybinės funkcijos, automatiškai išsiskleidė antenos ir palydovas Morzės kodu pasiuntė pirmuosius signalus į žemę. Pirmasis signalas pradėtas palydovo radijo šaukiniu LY5N.

Pirmasis palydovas šalies istorijoje „LituanicaSAT-1“ ilgiau nei 6 mėn. skries atvirame kosmose, 400 kilometrų aukštyje, 8 kilometrų per sekundę greičiu.

„LituanicaSat-1“ misijos info

DRAUGAS

(USPS-161000)

THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532. Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284

Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. Subscription Rates: \$150.00. Postmaster: Send address changes to

Draugas – 4545 W. 63rd Street, Chicago, IL 60629-5532

GARBĖS PRENUMERATA \$250.00

JAV – metams \$150.00 • 1/2 metų \$80.00 • 3 mėn. \$57.00

Pirma klase: kasdien – \$340.00 • visos savaitės \$240.00

Kanadoje (USD): – metams \$390.00 • 1/2 metų \$210.00 • 3 mėn. \$110.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams \$615.00 • 1/2 metų \$315.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$120.00 • 1/2 metų \$66.00

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA

JAV – metams \$95.00 • 1/2 metų \$70.00 • 3 mėn. \$48.00

Kanadoje (USD) – metams \$150.00 • 1/2 metų \$120.00 • 3 mėn. \$75.00

Užsakant į Lietuvą ir kitas užsienio šalis: oro paštu – metams \$220.00 • 1/2 metų \$120.00

Į Lietuvą reguliariu paštu – metams \$70.00

Mažindami pašto išlaidas, pakvatomų už prenumeratą nesučiame.

„Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.

Administracija dirba kasdien, nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba. Redakcija dirba kasdien, nuo 7:00 iki 3:00, šeštadieniais nedirba.

Vyriausioji redaktorė –

Ramunė Lapas

vyr. redaktore@gmail.com

Kultūrinio šeštadienio priedo redaktorė –

Renata Šerelytė

rainbow.vilnius@gmail.com

Redakcija už skelbimų turinį neatsako. Skelbimų kainos atsiunčiamos gavus prašymą, ką nors skelbti. Redakcija straipsnius taisy savo nuožiūra. Nenaudotų straipsnių nesaugo. Siunčiant prašome pasilikti kopiją.

El. paštas:

redakcija@draugas.org

skelbimai@draugas.org

administracija@draugas.org

Tai antro punktelio pirmų dviejų eilučių žodžiai, „Draugo“ skaitytojų dainuoti ne vieną kartą. Ryškiausias apie šią dainą prisiminimas nukelia mane į Dainavos jaunimo stovyklą prie Spyglio ežero prieš pusę šimto metų. Kaip tie apdainuojami čigonai, taip ir mes prie ošiančios girelės kūrėme ugnele ir šokome bei dainavome. Norintiems tą dainą naujai išgirsti siūlau kompiuteryje įrašyti „Lena Valaitis – O jūs čigonai – YouTube“, ten Lena jums padainuos, o jūs galėsite jai pritarti.

Šiuos prisiminimus išjudino neseniai žiniasklaidoje skaityti pranešimai apie čigonų padėtį Graikijoje. Netoli Atėnų esančiame miestelyje spalio mėnesį vienoje čigonų šeimoje buvo pastebėta blondinė aštuonerių metų mergaitė. Atlikus tapatybės tyrimus, nuspręsta, kad mergaitės tėvai ir aštuoni kiti jų vaikai yra tų pačių tėvų, atvykusių iš Bulgarijos. Nesigilinant į visą istoriją, tėvai buvo apkaltinti mergaitės pagrobimu ir dokumentų suklastojimu. Prancūzija irgi atkreipė neigiamą dėmesį į save, iš krašto deportuodama tūkstančius iš Balkanų kraštų atsikrausčiusių čigonų. Vengrijoje prieš čigonus nukreiptos nuotaikos irgi paastrėjo. Tame krašte dešimtį procentų krašto gyventojų sudaro čigonai. Dešiniųjų pažiūrų politinė partija „Jobbik“ skatina vyriausybę iš čigonų paimti jų vaikus ir apgyvendinti mokyklų bendrabučiuose. Praėjusią vasarą šalyje buvo areštuoti keturi vyrai, apkaltinti eile žmogžudysčių, nukreiptų prieš čigonus.

Kas yra tie čigonai ir iš kur jie atėjo? Jų tėvynė yra šiaurės vakarų Indija, iš kurios jie iškeliavo maždaug prieš 1000 metų. Manoma, kad pasaulyje čigonų yra apie 8–10 milijonų ir dauguma jų gyvena Europos valstybėse. Didžiausios bendruomenės yra Balkanų pusiasalyje. Dideli telkiniai yra Pietų Amerikoje, buvusioje Sovietų Sąjungoje, Vidurio ir Vakarų Europoje, o taip pat Artimuosiuose Rytuose ir Šiaurės Amerikoje. Valstybės, kuriose čigonai sudaro daugiau kaip po 1 milijoną gyventojų yra Rumunija, Egiptas, Ispanija, Bulgarija, Slovakija, JAV, Meksika, Brazilija ir Argentina. Lietuvoje jų yra apie 3 000. Dauguma yra katalikų ir provoslavų religijos, rečiau – islamo bei kitų religijų.

Čigonai paprastai save vadina romais. Šis žodis kildinamas iš *doma*. Tokiu terminu vadinama Indijoje atskira etninė grupė, esanti žemiausiuose

„O jūs, čigonai, iš kur atėjot, plačiam pasauly kur vaikštinėjot?“

ROMUALDAS (NE ROMAS)
KRIAUCIŪNAS

visuomenės sluoksniuose. *Domų* gyvenimo būdas panašus į čigonų, pragyvenimui jie užsidirba muzikuodami. Čigonų kelias į Europą ėjo per Persiją iki Armėnijos ir Mažosios Azijos. Antrojo pasaulinio karo metu įvyko čigonų naikinimas – *Pharrajimos*, kai naciai išžudė tūkstančius čigonų. Vokiečių koncentracijos stovyklose ir atskirose egzekucijose žuvo apie 400–500 tūkstančių čigonų. Prisimena vaikystės epizodas prie Panevėžio. Ten laukuose nusiėjo nedidelis kariškas lėktuvas, gal koks žvalgytuvas. Spėju, kad pritrūko degalų. Jį saugoti prisistatė vokiečių kareiviai. Aišku, pasižiūrėti atvyko ir apylinkės žiopių. Tarp jų buvo moteriškė, atkreipusi kareivių dėmesį savo kitokia apranga. Jiems paklausus, kas ji, buvo paaiškinta, kad tai čigonė. Sargybiniai kiek nustebo, prasitardami, kad Vokietijoje čigonai jau sunaikinti.

Naujausi genetiniai tyrimai patvirtino, kad čigonai yra kilę iš Indostano pusiasalio. Tyrimai vykdyti tarp Bulgarijos, Baltarusijos (Baltgudijos) valstybių ir Rumunijos čigonų. Rezultatai rodo, kad pirmoji grupė gyveno Indijoje prieš 32–40 kartų. Kaip jau minėta, dauguma čigonų save vadina romais. Čigonų kalboje *rom* reiškia vyrą, *romni* – moterį, o *roma* – žmones. Tai siejama su sanskrito *doma*. Naujausiais duomenimis, žodis „čigonai“ kildinamas iš slaviško žodžio, reiškiančio „neturtingas, apgailėtinas“.

Čigonai neturi bendros religijos ir išpažįsta religiją, dominuojančią gyvenamoje teritorijoje. Jie neprisiriša prie liturgijos, o praktikoja ją savo nužiūra. Čigonai labiausiai vertina šeimynines tradicijas. Autoritetas yra senoliai, kurie vykdo teisėjų pareigas, sprendžiant ginčus. Čigonai nelabai toleruoja kai kurias kitų tautų tradicijas ir nepasitiki ne romų teise. Todėl jie linkę ignoruoti šalių, kuriose gyvena, taisykles. Jie laikosi atskirai ir nejučia reikalauja integruotis į tos šalies visuomenę. Čigonai visai abejingai vertina švietimą, todėl di-

delė dalis jų yra mažaraščiai.

Kai kurie čigonų amatai atsinešti dar iš Indijos. Tarp jų – ateities spėjimas, metalo apdirbimas, gyvulių dresiravimas. Manoma, kad seniausias čigonų užsiėmimas buvo prekyba arkliais ir jų dresiravimas. Taip pat populiarūs čigonų veikla – smulki prekyba ir muzikavimas. Turtinga čigonų muzika pajvairino įvairių tautų folklorą. Vengrijoje atsirado styginiai orkestrai, Rusijoje – chorai, soliniai romansai, pritariant gitarai. Labiausiai čigonų muzika paveikė Ispanijos dainuojamą folklorą.

„Vikipedijos“ žiniomis, iš pradžių čigonai Europoje buvo priimti džiaugsmingai ir noriai. Jie klajojo tarp žmonių, kuriems žemės gabalas ir stogas virš galvos buvo didžiausias turtas, o darbas užimdavo didžiąją dalį dienos. Žinoma, laisvas gyvenimo būdas be nuolatinio užsiėmimo buvo sunkiai priimamas ir kėlė nepasitikėjimą ir baimę.

Nuo pirmųjų dienų Europoje čigonų gyvenimas pradėtas reguliuoti. Ispanijoje jiems buvo draudžiama nešioti tradicinius drabužius, kalbėti savąja kalba ir nurodyta gyventi sėsliai. 1539 m. čigonai buvo išvyti iš Prancūzijos. Panašiai įvyko ir Anglijoje, kai 1530 m. čigonams buvo nurodyta palikti kraštą, grasinant nelaisve. Po ketverių metų įkalinimas buvo pakeistas mirties bausme.

Jau minėjau, kad Lietuvoje dabar gyvena apie 3 000 čigonų. Kartais lankosi čigonai iš kitų valstybių. Laikiniai atvykę čigonai verčiasi prekyba, burtais, muzikavimu, pinigų ir daiktų prašinėjimu. Didžiausias nuolat Lietuvoje gyvenančių čigonų telkinys, vadinamas taboras, yra Vilniuje (Kirtimuose). Didelį smūgį Lietuvos čigonų įvaizdžiui sudavė narkotikų prekyba Vilniaus tabore. Prekiaudami narkotikais, nemažai Vilniaus taboro čigonų patys tapo narkomanais.

Gana populiarus Romualdo vardas Lietuvoje dažnai trumpinamas į Romą. Romualdas buvo Italijos šventasis. Daugelį kartų ir man teko išgirsti tą „Ei, Romai...“ kreipinį, bet niekada jo nelaikiau savo vardu. Pajuokaudamas ne kartą atsakydavau, kad aš nesu čigonas ir kad mano vardas yra Romualdas, o ne Romas. Pabaigai grįžkime prie tos aistringos ir melodingos dainos, kurios žodžius galime atnaujinti: „Romas – bernelis, romas – varguolis, romas laimingas, romas turtuolis! Romas neturi ant savęs pono, kur tik pažvelgsi – žemė čigon!“

Ukrainiečių ryžtas

Atkelta iš 1 psl.

Dalyvių nuomone, Europos Sąjungai ir NATO nedelsiant ir vieningai turi reikalauti, kad Ukrainos vientisumas nebūtų pažeistas, o rusų karo pajėgos turi būti atitrauktos.

Senatorius pasidžiaugė, kad ukrainiečių jaunimas yra plačiai įsitraukęs į veiklą ir per internetinius tinklus palaiko ryšius su savo bendraamžiais Ukrainoje. Šiuo metu tikslios informacijos gavimas yra labai svarbus ir jaunuomenės įtraukimas į šią veiklą yra neįkainojamas.

Sekmadienį, kovo 2 d. vyko visuo-

menės susitikimas su senatoriumi Dick Durbin. Grįždamas iš Lietuvos generalio konsulato suruošto Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo, įvykusio Navy Pier, Čikagoje, jis sustojo pas ukrainiečius. Senatorius Durbin, pabrėždamas savo lietuvių tapatybę, išreiškė solidarumą su ukrainiečiais. Užtikrino, kad abu Illinois valstijos senatoriai išvystys bendrą strategiją ir ragins JAV administraciją imtis veiksmingų žingsnių užtikrinant Ukrainos suverenitetą. Susitikimo metu per Skype buvo susisiekiama su Amerikos ambasadoriumi Kijeve, Geoffrey R. Pyatt, kuris išsamiai apibūdino esamą padėtį

Senatorius Mark Kirk.

George Mycyk nuotr.

ir Amerikos ryžtą reaguoti į rusų tarptautinių teisių pažeidimus. Buvo primygtinai pabrėžiama, kad pagal Budapešto memorandumą JAV yra įpareigota ryžtingai atsilipti į Rusijos karo pajėgų įsiveržimą į Krymą.

Tiek šeštadienio, tiek sekmadienio susitikimuose gausiai dalyvavo Čikagos žiniasklaidos atstovai, įskaitant pagrindines televizijos stotis ir pagrindinius dienraščius – „Chicago Tribune“ bei „Chicago Sun-Times“, kurių korespondentai aktyviai kalbino dalyvius. Tarp dalyvių buvo ir Šaulių atstovas Linas Marganavičius, kuris buvo pristatytas senatoriui Durbin.

Čikagos ukrainiečiai parodė ryžtą palaikyti Ukrainos krašto vientisumą ir demokratinę ateitį. Susitikimuose dalyvavo nemažai jaunimo, kuris aktyviai jungėsi į pokalbius. Čikagos ukrainiečiai šį ketvirtadienį, kovo 6 d. ruošiasi važiuoti į Washingtoną, kur 1 val. p. p. vyks demonstracijos prieš Baltųjų Rūmų. Amerikos lietuviai yra kviečiami prisijungti prie šių ir kitų pastangų paremti ukrainiečių siekius užtikrinant Ukrainos nepriklausomybę.

ma ir demokratinę ateitį. Susitikimuose dalyvavo nemažai jaunimo, kuris aktyviai jungėsi į pokalbius. Čikagos ukrainiečiai šį ketvirtadienį, kovo 6 d. ruošiasi važiuoti į Washingtoną, kur 1 val. p. p. vyks demonstracijos prieš Baltųjų Rūmų. Amerikos lietuviai yra kviečiami prisijungti prie šių ir kitų pastangų paremti ukrainiečių siekius užtikrinant Ukrainos nepriklausomybę.

Kas yra „Budapešto memorandumas“?

„Budapešto memorandumas dėl saugumo garantavimo“ yra diplomatinis memorandumas, pasirašytas 1994 metų gruodį Ukrainos, Rusijos, JAV ir Jungtinės Karalystės.

Pagal memorandumą, Ukraina prižadėjo pašalinti visus sovietinių laikų branduolinius ginklus iš jos teritorijos (jie buvo išsiųsti į Rusiją), pasirašyti Branduolinio neplatavimo sutartį. Ukraina vykdė savo pažadus.

Savo ruožtu Rusija ir Vakarų šalys užtikrino Ukrainos suverenitetą ir jos, kaip nepriklausomos valstybės, teritorinį vientisumą. Šitie principai yra pagrįsti 1975 priimto Helsinkio baigiamuoju aktu, kurį pasirašė 35 valstybės, įskaitant ir tuometinę Sovietų Sąjungą.

Susitikime su sen. Mark Kirk dalyvavo ukrainiečių ir kitų tautybių atstovai. Iš k.: kandidatas į Illinois seimą Mark Calonder, Ukrainiečių kongreso vicepirmininkė dr. Maria Korkatsch-Groszko ir ALT'o pirmininkas Saulius Kuprys. Svitlana Mefford nuotr.

TELKINIAI

Kristijono Donelaičio (1714 m. sausio 1 d. – 1780 m. vasario 18 d.) 300 metų sukaktis

„Sveiks, svietai margs”

Kristina Blockytė (k.) rodo mokytojai Laimai Latušinskienei Čikagos lituanistinės mokyklos mokinių sukurtus karpinius, skirtus Kristijonui Donelaičiui.

Audronės Sidaugienės nuotr.

LAIMA APANAIVIČIENĖ

Jau nuo pat šių metų pradžios Lietuva švenčia literatūros klasiko Kristijono Donelaičio (1714 m. sausio 1 d. – 1780 m. vasario 18 d.) 300 metų sukaktį. Poema „Metai” yra ir mūsų grožinės literatūros pradžia, ir autentiškas žemdirbio kultūros kodas, tautos savasties paliudijimas, mūsų etninės tapatybės atskaitos taškas. UNESCO nutarimu 1977 m. K. Donelaičio poema įtraukta į Europos literatūros šedevrų biblioteką. Retas įvykis, kai ne tik patys kažkuo didžiuojamės, bet esame pamatomi iš šalies, įvertinami ir pasaulyje. Tad neuostabu, kad renginių maratonas, skirtas Kristijono Donelaičio jubiliejui paminėti, vyksta ir šioje Atlanto pusėje.

Vasario 16 d. Čikagos lituanistinės mokyklos (ČLM) mokiniai, padedant viešniai iš Lietuvos – Klaipėdos universiteto (KU) Humanitarinių mokslų fakulteto Plėtros koordinatorei Kristinai Blockytei – prisidėjo prie Lietuvoje KU pasiekto karpinių rekordo, kuriuo norėta įamžinti garbaus žmogaus atminimą. Šiemet pažymint poeto 300-ųjų gimimo metinių jubiliejų, KU dėstytojai ir studentai iškarpė per tūkstantį rašytojo atvaizdų. Tokius pat karpinius darė ir ČLM vyresniųjų klasių mokiniai šiapus Atlanto. Pagal dailininkės Eglės Vilkaitės parengtą pavyzdį per pusvalandį

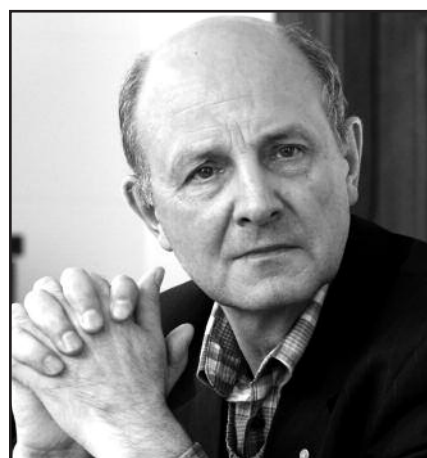
jie iškirpo 356 K. Donelaičio atvaizdus. Kitoje kiekvieno ant geltono lapo užklijuoto karpinio pusėje mokiniai užrašė pasirinktą citatą iš garsiosios poemos „Metai”. Padaryti atvirukai bus dalinami kovo 9 d. į koncertą atvykusiems klausytojams. Reikia pasakyti, kad taip netradiciškai, žaismingai ir jaunatviškai pažymėti K. Donelaičio metines ČLM mokiniams labai patiko. Renginio organizatorė džiaugėsi mokinių kruopščiai atliktais darbais.

Kovo 7 d., penktadienį, 7:30 val. v. kviečiame į jungtinės parodos „Metų metai” atidarymą Čiurlionio galerijoje. Savo darbus rodys 9 išeivijos dailininkai, parodos kuratorė Nora Aušrienė.

Kovo 8 d., šeštadienį, 10 val. r. Čiurlionio galerijoje prasidės mokslinė konferencija, skirta mūsų literatūros pradininkui. Į susitikimą kviečia svečiai iš Vilniaus universiteto. Habilituota humanitarinių mokslų daktarė, Vilniaus universiteto profesorė, Lietuvių literatūros katedros vedėja Dainora Pociūtė-Abukevičienė skaitys paskaitą *Darbo reik, nės kaip kožnam Dievs paliepė valgyt: gamtos filosofija ir liuteronų teologija K. Donelaičio „Metuose”*. Pranešime analizuojamos Donelaičio gamtos filosofijos idėjos, suformuotos antikinės fizikos ir natūrfilosofijos, vystytos Aristotelio, Galeno bei kitų senovės mąstytojų.

Dainora Pociūtė-Abukevičienė.
Augusto Didžgalvio nuotr.

Domas Kaunas.
Virginijos Valuckienės nuotr.

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto profesorius, Lietuvos mokslų akademijos viceprezidentas Domas Kaunas, remdamasis Veimaro literatūrinio laikraščio „Literarisches Wochenblatt” (1818) žodžiais savo pranešime *Kristijonas Donelaitis: žmogus „ne pagal šio pasaulio madą” ar „visų galų meistras”* teigia: „Donelaitis buvo visų galų meistras, kadangi gamino termometrų ir barometrų, šlifavo optinius stiklus, dirbo fortepionus, jais grojo, buvo geras sodininkas ir puikus poetas. Poezija ir sodas turėjo byloti apie jį, kai jo nebebus. Mintiju, kad Donelaitis juto savo naujoviškumą ir vertę, tik mastė ne tokiomis kategorijomis, kaip įvardijame mes.”

Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto dekanas, VU KF Žurnalistikos instituto docentas Andrius Vaišnis, rengusio Kristijono Donelaičio 300-osios sukakties minėjimo metmenis ir programą, taip pat kitas nacionalines minėjimo programas, pranešimas *Lituanistikos pažinimas yra*

politika. Dabar – Donelaitis... skiriamas aptarti, kaip ir kokia reikšmė suteikiama lituanistinio paveldo objektams, kuriant valstybės finansuojamas minėjimo programas ir siekiant vardų ir įvykių įprasminimo.

Na, o visą renginį vainikuos kovo 9 d., sekmadienį, 2 val. p. p. Lemont High School Performing Arts Center (800 Porter St., Lemont, IL) vyksiantis teatralizuotas renginys „Sveiks, svietai margs”, kurį režisuoti padeda jau minėta viešnia iš Klaipėdos K. Blockytė. Visas būrys dainininkų, aktorių, šokėjų ir muzikantų – lietuvių meno ansamblis „Dainavos”, teatro sambūris „Žaltvykslė”, tautinių šokių grupė „Laumė”, folklorinis ansamblis – su nekantrumu ir jauduliu laukia savo pasirodymo, o rengėjai – Mažosios Lietuvos fondas ir draugija, JAV LB Kultūros taryba ir Čiurlionio galerija – tikisi, kad žiūrovai gausiai dalyvaus visuose renginiuose, Tad iki greito pasimatymo.

Argentinos lietuviai susirinko paminėti Vasario 16-osios

JUAN IGNACIO FOURMENT KALVELIS

Vasario 16 dieną Berisso miesto (Argentina) lietuvių bendruomenė, sudaryta iš Lietuvių draugijų „Nemunas” ir „Mindaugas”, kartu su lietuviška radijo valandėle „Ecos de Lituania” šventė Lietuvos Nepriklausomybės dieną – Vasario 16-ąją.

Iškilmės vyko prie lietuviško paminklo „Rūpintojėlis”, pačiame Berisso miesto centre. Šventėje dalyvavo lietuvių draugijos „Nemunas” pirmininkas Esteban Dulke, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos Pietų Amerikos atstovas ir radijo valandėlės „Ecos de Lituania” vedėjas Juan Ignacio Fourment Kalvelis, lietuvių draugijos „Mindaugas” valdybos atstovai ir bendruomenės nariai.

Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės sukakties 96-ųjų metinių šventę pradėjome Argentinos ir Lietuvos himnais. Po to Juan Ignacio Fourment Kalvelis perskaitė LR prezidentės Dalios Grybauskaitės ir užsienio reikalų ministro Lino Linkevičiaus sveikinimus. Apie šią istorinę datą Lietuvai kalbą sakė jaunimo atstovės Nadia Gedzevičiūtė ir Marina Flammini. Šventė tęsėsi Lietuvių draugijos „Mindaugas” patalpose, kur buvo padengtas švediškas stalas, visi kartu dainavome „Ilgiausių metų”!

Šventė Navy Pier

Atkelta iš 1 psl.

Švietimo ir mokslo ministras D. Pavalkis, kreipdamasis į tautiečius, kvietė visus prisidėti prie Lietuvos valstybės kūrimo. „Taip, kaip vaiko neužtenka pagimdyti, jį dar reikia užauginti ir išauklėti, išmokyti džiaugtis laisve ir išleisti į pasaulį geru žmogumi, kuriuo didžiuotumėmės, taip turime užauginti ir Valstybę“, – sakė jis.

Lietuvą ir lietuvius laišku pasveikino ir Čikagos miesto meras Rahm Emanuel.

Iš karto po sveikinimų suskambėjo linksma lietuvių liaudies muzika, ir šokių aikštelėje pasirodė Giedrės Elekšytės-Kniezos vadovaujamas tautinių šokių grupė „Suktinis“. Vėliau programoje lietuviškas dainas dainavo solistė Agnė Giedraitytė, koncertavo vaikų tautinių šokių kolektyvas „Rusnė“ (vad. Nijolė Černiauskienė) bei Lietuvių operos choras Čikagoje (vad. Jūratė Grabliauskienė).

Lietuviškos šventės metu eksponuota paroda „Lietuva pašto siuntoje“, kurioje, naudojant atveriamas skrynios principą, vis kitokiomis išraiškos priemonėmis (šiuolaikiškais garso ir vaizdo technologijomis) pristatoma 10 temų, perteikiančių Lietuvos gamtos ir kultūros paveldo savitumą. Kiekvienoje „pašto siuntoje“ slypi Lietuvos kultūros ir gamtos vertybės, įrašytos į UNESCO registrus ir sąrašus: Vilniaus istorinis centras, Kernavės archeologinė vietovė, Kuršių nerija, Struvės geodezinio lanko punktai, kryždirbystė ir kryžių simbolika Lietuvoje, Dainų ir šokių švenčių tradicija Baltijos valstybėse, Lietuvių polifoninės dainos sutartinės, Žuvinto biosferos rezervatas ir Baltijos kelio

dokumentai bei Radvilų archyvai ir Nešvyžiaus bibliotekos kolekcija.

Tuo pat metu „Crystal Gardens“ salėje vyko mugė. Čia Čikagos lietuvių tautodailės instituto narės pristatė gausią tautinių juostų ir audinių įvairovę, rodė, kaip vašku marginami velykiniai margučiai. Šventės svečiams lietuviškos produkcijos, suvenyrų, meno kūrinių ir rankdarbių siūlė įsigyti Balzeko lietuvių kultūros muziejus, parduotuvė „Lietuvėlė“, menininkai Bronius Ilevičius, Agnė Sabonis, Aušra Tallat-Kelpša di Raimondo, Inga Wilke, įmonė „artcity24“ ir kiti. Restoranas „Kunigaikščių užėiga“ kvietė paskanauti lietuviškų patiekalų.

Čia pat savo veiklą pristatė Lietuvių Fondas, Čikagos apylinkių lietuvių Rotary klubas, Lietuvos vaikų globos komitetas „Saulutė“, JAV Lietuvių jaunimo sąjunga, studijų galimybes – ISM Verslo ir ekonomikos universitetas, filmo „Game Changer: Lithuania's Non-violent Revolution“ projektą – jo kūrėja Rima Gungor.

Šiomet pirmą kartą šventėje dalyvavo ir Čikagos miesto bei apylinkių liuanistinės mokyklos. Gedimino, Maironio bei Čikagos liuanistinių mokyklų mokytojos, padedamos savanorių, užėmė ir jauniausius šventės dalyvius, kurie galėjo patys pasigaminti lietuvišką suvenyrą – trispalvį drugelį ar karūną, geležinį vilką, Gedimino pilį ar tautiniu kostiumu vilkinčius šokėjus.

Generalinis konsulas nuoširdžiai dėkoja visiems dalyvavusiems ir prisidėjusiems prie renginio įgyvendinimo ir sėkmės, tik vieningo, pasiaukojančio darbo dėka Čikagoje dar kartą išpūdingai paminėta Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo diena.

Lietuvių operos choras

„Rusnė“ vaikai koncertuoja šventės dalyviams.

Agnė Giedraitytė

Tautodailininkė Audronė Tamulienė

Vasario 16-tos minėjimas truputį kitaip. Ar pavyko?

VERONIKA RAGAUŠKIENĖ

Ar gali būti geriau, kaip Lietuvos pirmosios nepriklausomybės šventę – Vasario 16-tąją – švęsti būtent vasario mėnesio 16 dieną? Bet norint atšvęsti, reikia gerai tam pasiruošti. Ką ir padarė Los Angeles LB apylinkė, vadovaujama Žygimanto Kiznio ir LB vakarų apygarda, vadovaujama Violetos Gedgaudienės. Kaip lietuviai sako: kur du stos – visados.

Posėdis vijo posėdį, o posėdžiuose idėja – idėja. Vienbalsiai buvo nutarta, kad geresnio kalbėtojo tokiai brangiai Tautos šventei, kaip istorikas Egidijus Aleksandravičius, nei sapne nesusapnuosi. Beliko luktelėti, kol sapnas išsipildys. Išsipildė – ir su kaupu. Ne tik pats atvyko, bet dar ir savo kaimynus, žurnalistę Birutę Garbaravičienę ir buvusią Lietuvos Seimo narį Ramūną Garbaravičių kelionėn pasikvietė. Los Angeles savo gerą draugą, kaunietį, filmų kūrėją Henriką Gulbiną susitiko. Ir gavosi gražus būrelis svečių iš Lietuvos. O kur svečiai, tai jau pusė šventės.

Kad šventė taptų visa švente, dar reikia pridėti meno ir vaišių. Čia, teisybės dėlei, reikia pagirti LB vakarų apygardos kultūros vedėją Sigitą Barysienę. Ji sugebėjo taip gražiai paprašyti pagalbos pas Šv. Kazimiero parapijos šeimininkes, kad jos ne tik paruošė vaišes, bet jas net ir padovanojo tos gražios šventės dalyviams. Tai –

Dalia Ragauskienė, Jūratė Jakeliūnienė, Antanina Uldukienė, Laima Leko, Genovaitė Plukienė, Daiva Šiukšta, Lina Aksena ir Rima Matulevičienė.

Meninės dalies režisierė buvo pati Sigita Barysienė. Muzikinei programai „Tu mano praeitis ir ateitis“ buvo panaudotos arijos iš Pauliaus Trimako operos „Karalius be karūnos“, kurias atliko LA vyrų oktetas „Tolimi aidai“, vadovaujamas Kęstučio Daugirdo ir vokalinis ansamblis „Draugai“, vadovaujamas Gražinos Grinkevičienės. Fortepijonu akompanavo Paulius Trimakas ir Kęstutis Daugirdas, smuiku griežė Dana Griškevičienė. Video vaizdai – Henriko Gul-

bino. Programos metu šoko LA LB šokių ansamblis „Spindulys“ (vadovė Danguolė Varnienė). Pagerbiant prieš trejus metus (vasario 16 d.) amžinybėn iškeliavusio poeto Justino Marcinkevičiaus atminimą, visi šventės dalyviai sudainavo pagal jo eiles sukurta dainą „Tėvynė“.

Šventėje dalyvavo ir visus sveikino LR garbės konsulė Daiva Čekauskaitė-Navarrette, Latvijos garbės konsulas Juris Bunkis ir Estijos garbės konsulas Jaak Treiman bei Pasaulio Lietuvių LB valdybos pirmininkė Danguolė Navickienė. Visų oficialių reikalų tvarkymui vadovavo Violeta Gedgaudienė, o programą vedė Monika Kiznis ir aktorius Haroldas

Mockus.

Galima drąsiai pasakyti, kad organizatorių patirties ir jaunatviškos energijos dėka šventė pavyko puikiai. Gausiai susirinkę dalyviai rimtai išklausė sveikinimų, dėmesingai priėmė įdomias Egidijaus Aleksandravičiaus išvalgas apie „Vasario 16-tosios žmogų“, pasidžiaugė nuotaikinga, patriotiška programa, pasivažiavo gardžiomis vaišėmis ir su gera, šventine nuotaika išsiskirstė iki kitų susitikimų LB renginiuose.

Atleiskite, jeigu ko nepaminėjau asmeniškai, bet svarbiausia – buvome Los Angeles Lietuvių Bendruomenė.

Šventės dalyviai. Viduryje – LR garbės konsulė Los Angeles Daiva Čekauskaitė-Navarrette, jos kairėje – prof. Egidijus Aleksandravičius.

Kešto Kazlauskio nuotr.

Kaziuko mugėje kaip olimpiadoje – svarbu dalyvauti!

RAIMUNDAS MARIUS LAPAS

„E su vilnietis nuo mažų dienų, nors karo metais gimiau Kaune. Kauno iš vaikystės visai neatsimenu. Vilniuje baigiau vidurinę mokyklą, po to studijavau Vilniaus dailės bei Kauno Politechnikos institute architektūrą. Sugrįžau į savo namus, gyvenau ir dirbau Vilniuje”, – tokiais žodžiais prisistatė mano straipsnio herojus, knygos *Vilnius: Kaziuko mugė ir kiti kermošiai* autorius Vytautas Lisauskas. Ir pridūrė: „Myliu visą Lietuvą, bet rytinę jos dalį ir Vilnių ypatingai. O išskirtinai – Vilniaus rytinę pusę.”

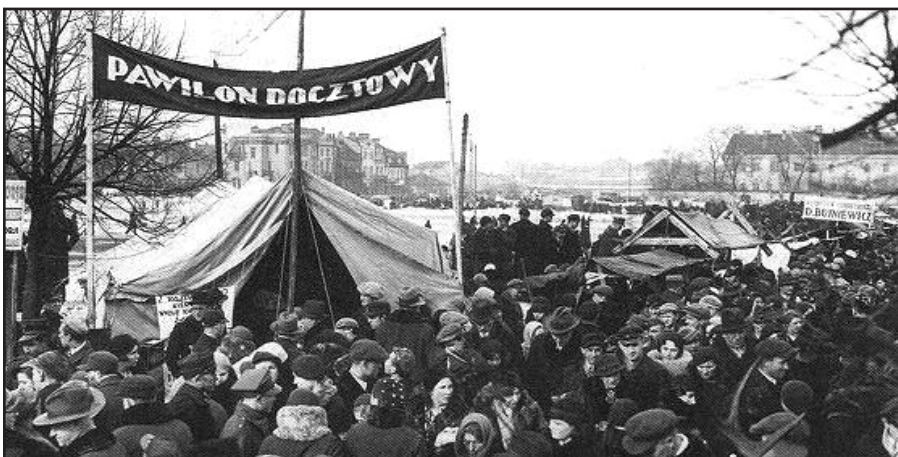
Vytautas – nei istorikas, nei žurnalistas. Tai gal jis – kolekcininkas? „Savęs negaliu vadinti kolekcininku, nors ir renku vaizdus ir dokumentus, iliustruojančius Vilniaus ir Rytų Lietuvos (ne tik tos dalies, kuri buvo Lenkijos okupuota) XX amžiaus gyvenimą bei istorijos vingius. Labai įdomios Vilniaus 1915–1944 metų istorijos, kai per tris dešimtmečius net 16 kartų keitėsi valdžios, iliustracijos. Kiekviena valdžia atsinešdavo savo atributus – įvairiausių skelbimus, raginimus, draudimus, leidimus. Ir pašto ženklus”, – tvirtina pašnekovas.

Kaziuko mugės ištakos

Stebina Vytauto Lisausko žinių bagažas. Jis – tarsi vaikščiojanti enciklopedija. Manau, tikrai nesuklysiu tvirtindamas, kad didesnio Kaziuko mugės istorijos žinovo nėra.

– Tad pradėkime nuo pradžių – kada gimė ši tradicija?

– Kaziuko mugės ištakos paskendę XVI amžiaus pavasarių rūkuose ir nėra datos, kurią būtų galima laikyti mugių pradžia. Turime nepamiršti, kad tos mugės, nors vyko garsiam mieste, buvo grynai valstietiškos, kaimiškos. Dėl objektyvių priežasčių jos visuomet vykdavo žiemos ir pavasario sandūroje, tai yra kovo mėnesio pradžioje. XVI amžiaus pabaigos Brauno atlase rašoma, kad į Vilnių įvažiuoti galima tik tada, kai ežerais ir balomis patvinusi, miškais apaugusi Lietuva apsikloja storu ledu. Žinoma, pagrindiniai taktai buvo prižiūrėti visais metų laikais, bet toli gražu ne visi valstiečiai gyveno prie jų. Beveik visi mugėje parduodami gaminiai buvo valstiečių, tiek laisvųjų, tiek baudžiauninkų, žiemos triūso rezultatas.

Pirkėjų patogumui Kaziuko mugės metu veikė ir pašto palapinė, iš kurios buvo galima išsiųsti ne tik laiškus bei atvirutes, bet ir siuntinius – savo pirkinius.

Nežinomo autoriaus 1937 m. nuotr.

Visi stengėsi savo dirbinius ruošti iki paskutinio momento, iki dienų, kai prasidės pavasario laukų darbai. Ant ra vertus, reikėjo skubėti, kol nepažliugo keliai.

Piniginiai-prekiniai santykiai Lietuvos kaimą pasiekė tik XVI amžiaus pradžioje, todėl ankstyvesniais metais nebuvo jokių priedaidų rasti valstietiškos mugės. Keitėsi amžiai, atėjo modernieji laikai, bet iš principo mugės charakteris mažai pasikeitė iki XX amžiaus vidurio, jos liko kaimiškoms. Deja, nuolat gausėjo fabrikinų prekių.

Kaziuko mugės beveik nenutrūko

– O kada buvo mugės „aukso amžius“?

– Manėčiau, kad mugės „aukso amžius“ buvo laikotarpis nuo apytikriai 1820 metų iki Pirmojo pasaulinio karo. Prie lenkų tarnautojams buvo leidžiama neiti į darbą, mugės būdavo gerai išreklamuotos spaudoje, lydimos teatralizuotų renginių, karinių orkestrų ir kaimo kapelų koncertų, karnavalių ir reklaminių eisenų, bet tai buvo miesto valdžios, intelektualų, studentų (ypač būsimųjų menininkų) ir turizmo agentūrų nuopelnas. Ir vykdavo jau tris dienas. Buvo labai daug šventiško miestietiško šurmilio šalia kaimiškos mugės, skirtos turistams ir žiūrovams miestiečiams. Kažkuo priminė tuos nutolusius laikus, kai vienu metu Vilniaus gatvėmis aštuonias dienas žygiuodavo miestelėnų procesijos, o pirmąją iš tų dienų prie Katedros vykdavo kaimiškos mugės.

– Įdomu, kad Kaziukas išliko ir tarybiniais metais...

– XX amžiuje mugės neveikė tik vokiečių okupacijos metais, tiek per Pirmąjį, tiek per Antrąjį pasaulinį karą. Jau 1945 metais Lukiškių aikštėje įvyko mugė, tiesa, gana skurdi. Lukiškių aikštėje mugės vyko dar pora metų. 1949 metais, pervardintos Pavasario mugėmis, jau veikė Kalvarijų turgravietyje. Visi – tiek iš kaimų suvažiavę žmonės, tiek vilniečiai, jas atkakliai tebevadino Kaziuko mugėmis.

– O ar XX–XXI amžiaus Kaziukas išlaikė bent kiek savo religinio atspalvio? Ar tai nieko daugiau kaip milžiniška „Maxima“ po atvirum dangum?

– Manau, kad medžio dirbinių ir kitokių kaimiškų gaminių mugės religinio atspalvio nelabai daug turėjo

Sunku atsisakyti meduolių pardavėjos siūlomų širdelių, ar ne?

J. Lozinskio (maždaug 1938 m.) nuotr.

Kaziuko mugės eitynės. Vilniaus sostinės centrinėje Adomo Mickevičiaus gatvėje vedami drambliai reklamuoja batų tepalą „Dobrolin“.

Nežinomo fotografo (maždaug 1938 m.) nuotrauka

tiek XVII, tiek XVIII amžiuje. Religinį atspalvį ir dabar turi atleidų kermošiai su „kermošvais“ saldainiais, knygelėmis, religiniais atvirukais, paveikslėliais ir kitomis religinės šventės puošmenomis bei skanėstais. Tokį atspalvį turėjo ir XVII bei XVIII a. kermošiai, papildę kiekvieną spalvingųjų aštuonių pavasario dienų procesijų valandą, skirtą karaliaičio, Lietuvos globėjo, šv. Kazimiero pagerbimui.”

Dogmos

– Prieš keliolika metų įsigalėjo labai keista dogma, kad Kaziuko mugė gimė iš „karaliaičio Kazimiero pagerbimo procesijų, rengiamų nuo 1604 metų. Laikui bėgant bažnytinę šventę lydinti prekyba išaugo iki spalvingos trijų dienų Kaziuko mugės”. Jūs suabejojote šia dogma?

– Apie 1604 metus geriau patylėti, tai buvo grandiozinės iškilmės, vykusios gegužės mėnesį ir prilygusios šv. Kazimiero kanonizacijai. Trečią, paskutinę jų dieną, didikai padėjo kertinį šv. Kazimiero bažnyčios akmenį. Lietuvos istorijoje tokių iškilmų iki tol nebuvo. Keliuokime į 1636-uosius, kuriuos tiek lietuvių, tiek lenkų spaudoje kai kas pamini kaip šv. Kazimiero mugės ištakas. Tų metų rugpjūčio mėnesį šv. Kazimiero palaikai buvo perkelti į specialiai įrengtą koplyčią Vilniaus katedroje. Įvykio svarbą iliustruoja faktas, kad Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Vladislovas Vaza jau nuo pavasario apsigyveno Vilniuje ir prižiūrėjo kopy-

čios įrengimą bei pasiruošimą iškilmėms. Iškilmės prilygo 1604 metų šventei. Tais pačiais metais popiežius Urbonas III šv. Kazimierą paskelbė dangiškuoju Lietuvos globėju, o kasmetines jo pagerbimo iškilmes pratęsė iki aštuonių dienų.

Taigi, jau kitais, 1637, metais kovo 4 dieną pirmą kartą prasidėjo reguliarūs aštuonių dienų atleidai, kurių pagrindas buvo kasdienės, labai išraiškingos ir iškilmingos, barokinės procesijos. Procesijose žygiuodavo didikai ir miestelėnai, Universiteto studentai ir vienuolių mokyklų mokiniai, dvasininkai ir vienuoliai, spalvingas grupes sudarydavo amatininkų cechai su savo vėliavomis. Procesijos užtrukdavo beveik visą dieną, jos apeidavo visas išpuošto miesto gatves. Reikia pastebėti, kad čia minimas Vilniaus miestas – dabartinis Vilniaus senamiestis.

Taigi, aštuonias dienas gatvėse vyksta miestietiškos šv. Kazimiero pagerbimo iškilmės, bažnyčiose – pamaldos. Procesijas stebi ir lydi žiūrovai. Prie bažnyčių ir kitose patogiose vietose įsikūrę kermošiaus (žodis „kermošius”, per Lenkiją atėjęs į Lietuvą iš Vokietijos, reiškia „bažnytinė mugė”, vokiškai *Kirchmesse*, lenkiškai *kiermasz*) prekeiviai. Prekiaujama iš Vakarų Europos atgabenta ir vietinių amatininkų pagaminta religine atributika, skanėstais, gėrimais ir smulkiais prekėmis – skaromis, šalikais, pirštinėmis. Tos prekės daugiausia ir skirtos žiūrovams.

Nukelta į 10 psl.

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Lietuvos ir Lenkijos prezidentai: Rusija kelia pavojų regionui

Vilnius (Prezidentės spaudos tarnyba) – Lietuvos ir Lenkijos prezidentai ragina surengti NATO 4 straipsnio konsultacijas, nes Rusijos veiksmai kelia grėsmę viso regiono saugumui. Kovo 2 d. telefonu kalbėję Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė ir Lenkijos prezidentas Bronisław Komorowski sutarė, kad Rusijos veiksmai Aljanso pasienyje kelia pavojų viso regiono saugumui.

Todėl abiejų valstybių prezidentai pasisako, jog būtų nedelsiant surengtos NATO konsultacijos pagal Šiaurės Atlanto sutarties 4-ąjį straipsnį.

Šiaurės Atlanto sutarties 4-asis straipsnis numato NATO sąjungininkų konsultacijas, kai bent vienas iš jų mano, kad yra kilusi grėsmė jo teritoriniam vientisumui, politinei nepriklausomybei arba saugumui.

Lietuvoje gyvenimu patenkinti du trečdaliai lietuvių

Vilnius (BNS) – Lietuvoje gyvenimu patenkinti beveik du trečdaliai lietuvių. Naujo tyrimo duomenimis, patenkinimas gyvenimu Lietuvoje yra kiek mažesnis nei vidutiniškai Europos Sąjungoje.

Per Eurobarometro tyrimą gyventojų buvo klausiama, ar jie patenkinti gyvenimu, kurį dabar gyvena.

Libiausiai gyvenimu patenkinti danai ir švedai (po 97 proc.), mažiausiai

– bulgarai (35 proc.), graikai (38 proc.), portugalai (39 proc.). Už lietuvius labiau nepatenkinti jaučiasi ir vengrai, rumunai bei italai.

Dabartiniu gyvenimu patenkinti 77 proc. lenkų, 74 proc. estų ir 68 proc. latvių.

ES įvaizdis Lietuvos per metus nepasikeitė – manančių, kad ES turi teigiamą įvaizdį, išlieka 38 procentai.

VRK užkirto kelią R. Paksui į prezidentus

Vilnius (ELTA) – Vyriausioji rinkimų komisija (VRK) neregistravo partijos „Tvarka ir teisingumas“ pirminko europarlamentaro Rolando Paksio, įteikusių pareiškinius dokumentus, pretendentu būti kandidatu į prezidentus.

VRK taip pat nusprendė atsisakyti išduoti parašų rinkimo lapus dėl to, kad R. Paksas neatitinka Lietuvos Respublikos prezidento rinkimų įstatyme numatytų reikalavimų būti kandidatu į prezidentus. Už tai balsavo 10, prieš buvo 4 VRK nariai.

Šį sprendimą VRK grindė Prezidento rinkimų įstatymo nuostata, kad prezidentu negali būti renkamas šturkščiai pažeidęs Konstituciją ar sulaužęs priesaiką asmuo, kurį Seimas apkaltos proceso tvarka pašalino iš einamų pareigų.

„Paskutinių dienų apklausos rodo, kad 47 proc., t.y. pusė Lietuvos žmonių norėtų palaikyti dalyvavimą prezidento rinkimuose, ir aš matau, kad komisija spjovė tiems visiems žmonėms į veidą“, – žurnalistams kovo 1 d. sakė R.

Lietuva baigė pirmininkavimą JT Saugumo Tarybai

Vilnius (bernardinai.lt) – Lietuva, vasario mėnesį pirmininkavusi Jungtinių Tautų (JT) Saugumo Tarybai, kovo 1 dieną šią funkciją perdavė Liuksemburgui. Lietuvos pirmininkavimo metu Saugumo Taryba daugiausia dėmesio skyrė krizėms Sirijoje, Centrinės Afrikos Respublikoje, Pietų Sudane. Paskutinę pirmininkavimo dieną Lietuva į Saugumo Tarybos darbotvarkę įtraukė Ukrainos klausimą ir surengė skubų Saugumo Tarybos susitikimą dėl krizės Kryme.

Saugumo Tarybos posėdyje dėl padėties Ukrainoje dauguma Saugumo Tarybos narių išreiškė paramą Ukrainos vienybei, teritoriniam vientisumui ir suverenitetui ir paragino Ukrainos kaimynę atitraukti karines pajėgas. Kaip Saugumo Tarybos pirmininkė, Lietuva spaudai pabrėžė paramą Ukrainos teritoriniam vientisumui ir su-

Dainiaus Labučio (ELTA) nuotr.

Paksas.

R. Paksas VRK sprendimą jo neregistruoti kandidatu vadino politiniu.

VRK rėmėsi Konstitucinio Teismo nutarimu, kad per apkaltą iš pareigų pašalintas asmuo niekada negali eiti tokių Konstitucijoje nurodytų pareigų, kurios yra susijusi su priesaikos davimu.

Norint panaikinti šį draudimą, reikia keisti Konstituciją.

R. Paksas apkaltos būdu iš prezidento pareigų pašalintas 2004 metais.

verenitetui.

Lietuvos pirmininkavimo metu Saugumo Taryba priėmė istorinę rezoliuciją dėl humanitarinės padėties Sirijoje, kuria reikalaujama nedelsiant nutraukti jėgos naudojimą ir atakas prieš civilius gyventojus, raginama nutraukti gyvenamųjų teritorijų apgultį, užtikrinti greitą, saugų, netrukdomą humanitarinės pagalbos teikimą. Vertinant pagal priimtų dokumentų skaičių, Lietuvos pirmininkavimas Saugumo Tarybai buvo produktyviausias nuo 2012 metų.

Lietuva į JT Saugumo Tarybą išrinkta 2014–2015 metų kadencijai. Visos JT Saugumo Tarybos narės šiai institucijai pirmininkauja paeiliui, abėcėlės tvarka. Kitą kartą Lietuva Saugumo Tarybai pirmininkauti turėtų po 15 mėnesių.

B. Obama dar sykį perspėja V. Putiną

JAV prezidentas ragina V. Putiną atšaukti karines pajėgas iš Ukrainos.

EPA-ELTA nuotr.

Washingtonas (ELTA) – JAV prezidentas Barack Obama per pokalbį telefonu pareiškė Rusijos prezidentui Vladimirui Putinui, kad Maskva pažeidė tarptautinę teisę nusiuntusi karines pajėgas į Ukrainą. Per 90 minučių trukusį pokalbį telefonu B. Obama paragino Rusijos vadovą atitraukti Rusijos pajėgas iš jų bazes Kryme.

Ukrainoje paskelbta visuotinė mobilizacija

Kijevas (ELTA) – Kovo 2 d. nuo rytų Kijeve pradėta atsargos karių mobilizacija. Apie tai „Ukrainiskąją pravdą“ pranešė karinių komisariatų darbuotojai. Šiuo metu jie sudarinėja karo prievolinių sąrašus. Anot komisariatų atstovų, daliai vyrų paskambinta ir paprašyta atvykti į komisariata, dalis jų atėjo patys, savo noru.

Ukrainos nacionalinės saugumo taryba (USNT) kovo 1-ąją nurodė kiek įmanoma greičiau parengti savo ginkluotąsias pajėgas vykdyti kovines užduotis ir užtikrinti oro uostų, atominį jėgainių ir kitų strateginių objektų apsaugą. Kiek anksčiau tą pačią dieną Rusijos Federacijos Taryba, neeiliniame posėdyje svarsčiusi prezidento Vladimiro Putino kreipimąsi, pritarė ginkluotųjų pajėgų įvedimui į Ukrainos te-

ritoriją. Toks sprendimas sukėlė audringą kritiką Jungtinėse Tautose ir NATO, taip pat ES ir JAV.

Kovo 1 d. vakare USNT nurodė Ukrainos ginkluotosioms pajėgoms pereiti į aukščiausio lygio kovinę parengtį ir užtikrinti oro uostų, atominį jėgainių ir kitų strateginių objektų saugumą. Kartu Ukrainos užsienio reikalų ministerija pabrėžė, kad šalies valdžia pasisako už išimtinai taikų konflikto reguliavimą. Ministerija kreipėsi į Europos Sąjungos šalis, JAV ir NATO su prašymu „apsvarstyti visas įmanomas galimybes“, kad būtų apgintas teritorinis Ukrainos suvereniteto vientisumas, Ukrainos tauta ir šalies teritorijoje esantys branduoliniai objektai, iškilus galimos karinės Rusijos invazijos grėsmei.

Ukraina uždarė oro erdvę kariniams lėktuvams

Kijevas (ELTA) – Nurodymą uždaryti šalies oro erdvę kariniams lėktuvams paskelbė Aukščiausiosios Rados pirmininkas ir laikinai valstybės vadovo pareigas einantis Oleksandras Turčynovas. Pasak jo, Ukrainos oro erdvė išliks atvira tik civilinei aviacijai. Laikinis valstybės vadovas patikslino, kad visuose oro uostuose sustiprinta apsauga.

O. Turčynovas pridūrė, kad bet kokie išpuoliai prieš Ukrainos karinės infrastruktūros objektus bus vertinami kaip tiesioginė Rusijos agresija. Jo nuomone, Rusijos Federacijos Tarybos pritarimą ginkluotųjų pajėgų įvedimui į Krymą faktiškai galima vertinti kaip karo paskelbimą. O. Turčynovas paprašė Ukrainos užsienio partnerių padėti jo šaliai.

Ukrainos vyriausybė vėl ėmėsi Asociacijos sutarties su ES

Kijevas (ELTA) – Ukrainos vyriausybė atnaujino pasirengimą pasirašyti Asociacijos sutartį su Europos Sąjunga. Apie tai paskelbė Ukrainos ekonomikos ministras Pavelas Šeremeta. Jis patikslino, kad ministrų kabinetas atšaukė 2013 m. lapkričio 21 d. įsaką, kuriuo buvo pristabdytas pasirengimo Asociacijos sutarties su ES pasirašymui procesas.

Kovo 1 d. buvusi Ukrainos vyriausybės vadovė Julija Tymošenko pasiūlė kreiptis į ES su prašymu nedelsiant, per kelias dienas, sudaryti su Ukraina Asociacijos sutartį. Pasak jos, visos būtinos preliminarinės procedūros atliktos ir sutartis visiškai parengta pasirašyti.

Prieš kelias dienas Europos Parlamentas priėmė nutarimą, kuriame tvirtino pasirengęs pasirašyti dokumentą artimiausiu laiku. Tuo tarpu Lenkijos užsienio reikalų ministras Radosław Sikorski neseniai skelbė, kad sutartis gali būti pasirašyta po prezidento rinkimų Ukrainoje.

Asociacijos sutartį su Europos Sąjunga (ES) ankstesnė Ukrainos vadovybė planavo pasirašyti praėjusių metų pabaigoje. Tačiau prieš viršūnių susitikimą, per kurį ketinta patvirtinti dokumentą, Ukrainos vyriausybė paskelbė, kad pasirengimas pasirašyti sutartį sustabdytas, nes sutartis neva nėra naudinga Ukrainos ekonomikai.

ŠVENTADIENIS

Bendroji trečiadienio audiencija
Ligonio patepimas nėra blogas ženklas!

Vasario 26 dienos bendrojoje audiencijoje popiežius, tęsdamas katechezių ciklą apie sakramentus, kalbėjo apie tą sakramentą, kuris leidžia ranka paliesti Dievo gailingumą žmogui. Seniau jis buvo vadinamas Paskutiniu patepimu, nes buvo suvokiamas kaip dvasinė paguoda betarpiškoje mirties akivaizdoje. Tačiau pavadinimas „Ligonio patepimas“, pasak popiežiaus, padeda plačiau vertinti kančios ir ligos patirtį Dievo gailingumo horizonte.

Biblinė ikona, kuri išreiškia visą Ligonio patepimo slėpinio gylį yra pasakojimas apie Gerąjį Samarietį, Luko Evangelijoje (Lk 10, 30-35), – sakė Pranciškus. – Kiekvieną kartą, kai švenčiame šį sakramentą, Viešpats Jėzus kunigo asmenyje prieina arti prie to, kuris kenčia, sunkiai serga, yra senas. Palyginimas pasakoja, kad gerasis samarietis pasirūpina kenčiančiu jo žaizdas sutepdamas aliejumi ir vynu. Aliejus primena tą, kuris yra kasmet vyskupo palaiminamas Didžiojo Ketvirtadienio Mišiose, būtent Ligonio patepimui. O vynu yra ženklas Kristaus malonės ir meilės, kylančių iš jo gyvybės už mus atidavimą, turtingai išreikštą Bažnyčios sakramentiame gyvenime.

Galiausiai samarietis kenčiantįjį patiki nakvynės namų šeimininkui, kad šis juo pasirūpintų, nepaisydamas išlaidų. Kas yra šis šeimininkas? Tai Bažnyčia, krikščionių bendruomenė, mes visi, kuriems kasdien Viešpats Jėzus patiki tuos, kurie kenčia, kūne ir dvasioje, kad galėtume ant jų išlieti, neskaičiuodami, visą jo gailingumą ir išgelbėjimą.

Šis siuntimas Bažnyčiai, pasak popiežiaus Pranciškaus, yra aiškiai ir tiksliai pabrėžtas Jokūbo laiške, kuriame rekomenduojama: „Kas nors pas jus serga? Tepasikviečia bažnyčios vyresniuosius, ir jie tesimeldžia už jį, patepdami aliejumi Viešpaties vardu. Tikėjimo malda išgelbės ligonį, ir Viešpats jį pakels, o jeigu jis būtų nusikaltęs, jam bus atleista“ (Jk 5, 14-15). Kalbama apie praktika, kuri gyvuoja jau nuo apaštalu laikų. Jėzus išmokė savo mokinius pirmumo ligoniams ir kenčiantiems, perdavė jiems sugebėjimą ir uždavinį perteikti jo vardą ir pagal jo širdį palengvinimą ir taiką, per specialią Ligonio sakramento malonę. Jos nereikia bijoti, gyvai pabrėžė Šventasis Tėvas – kai kurie nenori Ligonio patepimo, nes tai gali būti blogu ženklu, gali išgąsdinti ligonį – esą jau tuoj laido-tuvės. Tačiau, priešingai, kunigas ir Viešpats ateina jam padėti, suteikti vilties, atleisti nuodėmių. Tai yra labai gražu. Vis tik tai neturi tapti primygtiniu stebuklo ieškojimu ar pretenzija visada pagyti.

Problema yra ta, kad vis rečiau prašoma šio sakramento. Pagrindinis to paaiškinimas yra tame, jog daug krikščionių šeimų mano, įtakotos šiandieninės kultūros ir jautrumo, kad kančia ir mirtis yra tabu, kažkas, ką reikia slėpti ir kalbėti kuo mažiau. Yra tiesa, kad kančia, blogis ir pati mirtis daugeliu aspektų lieka slėpinys, kuris didesnis už mus ir prieš kurį pritrūksta žodžių. Tai išreiškiamą ir Ligonio patepimo apeigose, kuriose blaiviai ir pagarb- biai nurodoma, kad „kunigas uždeda rankas ant ligonio kūno, nieko nesakydamas“.

Brangūs bičiuliai, – sakė popiežius, – yra gražu žinoti, kad skausmo ir ligos metu nesame vieni: per ligonio patepimą kunigas ir kiti esantys atstovauja visą krikščionišką bendruomenę, kuri, kaip vienas kūnas, susiglaudžia aplink tuos, kurie kenčia ir jų artimuosius, maitindami juose tikėjimą ir viltį, palaikydami malda ir broliška šiluma. Tačiau didžiausia paguoda yra tame, kad per sakramentą arti yra pats Viešpats Jėzus, kuris mus paima už rankos ir primena, kad priklausome jam ir kad niekas – taip pat blogis ir mirtis – negalės atskirti nuo Jo.

Vatikano radijas

DATOS ir SUKAKTYS

Ketvirtoji vasario savaitė

Kovo 3

Tarptautinė rašytojų diena.

Japonai švenčia Hina-Matsuri – lėlių šventę. Ją švenčia visos šeimos auginančios dukras. Alto-rėliuose septyniomis pakopomis išdėstomos ki-mono puoštos mergaičių lėlės (Hina).

– 1639 m. Bostone įkurta aukštoji mokykla savo mecenato garbei buvo pavadinta Harward.

– 1847 m. gimė Alexander Graham Bell, telefono išradėjas, Bell telefonų kompanijos įkūrėjas. Daug prisidėjo prie telekomunikacijų tobulinimo (mirė 1922 m.).

– 1855 m. Aleksandas antrasis tapo Rusijos caru. Svarbiausias jo nuveiktas darbas – 1861 m. baudžios Rusijoje panaikinimas.

– 1918 m. pasirašyta Brest-Litovsko taika: Rusija, Vokietija, Austrija-Vengrija, Bulgarija ir Turkija pasirašė sutartį, kuria Rusija atsisakė savo teisių į Lenkiją, Lietuvą ir Kuršą. Vokietijai atiteko Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija ir dalis Baltarusijos teritorijos. Rusijos kariuomenė turėjo pasitraukti iš Ukrainos ir Suomijos.

– 1929 m. Ventės rage profesorius Tadas Ivanauskas įkūrė paukščių žiedavimo stotį.

Per Ventės ragą kartais praskrenda iki 300 tūkst. paukščių per parą. Absoliutus rekordas buvo 2002 m. rugsėjo 23 d., kai buvo sužieduoti 6 519 sparnuočiai. Stotyje per metus žieduojama apie 60–80 tūkst. paukščių. Stotyje veikia muziejus, supažindinantis lankytojus su Kuršių marių gamtovaizdžiu, būdingiausiais biotopais, dažniausiai sutinkamais gyvūnais. Pirmasis paukščių Ventės Rage ėmė žieduoti Mikas Posingis, 1924–1944 m. dirbęs švyturio prižiūrėtoju. Jis pasiūlė prof. T. Ivanauskui čia įkurti žiedavimo stotį.

Kovo 4

Lietuvos globėjo Šv. Kazimiero diena.

Kovarnių diena.

– 1484 m. mirė Šventasis Kazimieras, lietuvių šventasis, dangiškasis Lietuvos globėjas. Dėl savo pamaldumo ir doro gyvenimo 1522 m. paskelbtas šventuoju (gimė 1458 m.).

– 1678 m. gimė Antonio Lucio Vivaldi, baroko kompozitorius, daugiau kaip 40 operų, oratorijų, 465 instrumentinių koncertų. Vienas iš žinomiausių A. Vivaldžio kūrinių yra „Keturi metų laikai“ (mirė 1741 m.).

– 1801 m. įvyko pirmoji JAV prezidento inauguracija naujojoje šalies sostinėje Washingtone, kurios metu trečiuoju prezidentu inauguruotas Thomas Jefferson.

– 1832 m. mirė Jean-François Champollion, egiptologas, iššifravęs egiptiečių hieroglifus (gimė 1790 m.).

– 1885 m. gimė Kazys Šalkauskis, teisininkas, profesorius, lietuvių visuomenės veikėjas. Julijono Šalkauskio sūnus, Stasio Šalkauskio brolis (mirė 1960 m.).

Kovo 5

– 1861 m. Lietuvoje panaikinta baudžiava.

– 1953 m. mirė Josifas Stalinas (gimė 1879 m.).

Kovo 6

– 1475 m. gimė genialus italų Renesanso laikų skulptorius, architektas, dailininkas, poetas ir inžinierius Michelangelo di Lodovico Buonarroti Simoni (mirė 1564 m.).

– 1900 m. mirė Gottlieb Wilhelm Daimler, vokiečių inžinierius, konstruktorius bei pramonininkas. G. Daimler sukūrė pirmąjį automobilį (gimė 1834 m.).

– 1918 m. JAV gimė Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Pedagogas, žurnalistas ir karininkas, prasidėjęs antrajai sovietų okupacijai, tapo partizanų vėliava – Lietuvos vyriausiojo partizanų vado Jono Žemaičio pavaduotoju, o jam susirgus – ginkluotųjų pajėgų vadu. 1957 m. jam įvykdytas mirties nuosprendis.

Kovo 7

– 1916 m. mirė Vincas Svirskis, lietuvių diondirbis, liaudies menininkas, vienas žymiausių XIX amžiaus kryžių drožėjų (gimė 1835 m.).

– 1941 m. mirė Jurgis Šlapelis, lietuvių kalbininkas, vertėjas, gydytojas, pedagogas, kultūros ir politinis veikėjas (gimė 1876 m.).

– 1991 m. Atkuriamojo Seimo pirmininkui Vytautui Landsbergiui paskirta Norvegijos liaudies Taikos premija, kurios pagrindu įsteigtas Vytauto Landsbergio fondas.

Kovo 8

Tarptautinė moterų diena.

– 1911 m. pirmą kartą Tarptautinė moters diena buvo minima Vokietijoje, Australijoje, Danijoje, Švedijoje.

– 1917 m. mirė Ferdinand von Zeppelin, vokiečių generolas, standžiojo Cepelino išradėjas (gimė 1838 m.).

– 1950 m. TSRS paskelbė sukūrusi atominę bombą.

Kovo 9

– 1760 m. gimė Antanas Strazdas, lietuvių dvasininkas ir poetas (mirė 1833 m.).

– 1917 m. gimė Algirdas Julius Greimas, lietuvių kalbininkas, semiotikas, mitologijos tyrinėtojas, eseistas. Priskiriamas prie žymiausių šiuolaikinės semiotikos atstovų. Nuo 1965 m. gyvenęs Paryžiuje ir vadovavęs semiolingvistinių tyrimų grupei bei specialiam seminarui, kurio pagrindu susiformavo garsi Paryžiaus semiotikos mokykla. Struktūrinės semantikos pagrindu sukūrė teksto semiotikos teoriją (mirė 1992 m.).

– 1961 m. mirė Adolfas Šapoka, lietuvių istorikas, vienas 1936 m. veikalo „Lietuvos istorija“ autorių ir redaktorius (gimė 1906 m.).

Istorikas A. Eidintas iš karto po naujo Lietuvos žingsnio į laisvę 1990-aisiais savo knygoje *Lietuvių kolumbai: lietuvių emigracijos apybraiža, 1993 m. (apie lietuvių emigraciją 1940–1950 m.)* labai taikliai apibūdino Amerikos lietuvių politinę paramą Lietuvai. Knygos atsiradimo akimirkos euforija padėjo rekonstruoti praėjusių laikų paraleles. Jo manymu,

*neįkainojamai vertingą, sunkiai pasveriamą indėlį JAV lietuviai įnešė į pačią svarbiausią XX šimtmečio lietuvių pergalę – Lietuvos valstybės atkūrimą, jos nepriklausomybės stiprinimą, tarptautinį pripažinimą ir karo sugriauto ūkio atkūrimą.*²³⁸

Vasario 16-ąją paskelbus Lietuvos nepriklausomybės deklaraciją, JAV lietuvių veikla dar labiau suaktyvėjo. Sėkmingai suvieniję savo jėgas lietuvių tautininkai ir katalikai didino lobistinį aktyvumą, aktyvino propagandinį darbą ir išnaudojo visas *liaudies diplomatijos* galimybes. Jų veiklos įtakoje daugėjo Amerikos kongresmenų, palaikiusių Lietuvos nepriklausomybės idėją. Būtina suprasti, kad anuo metu pasauliui buvo nelengva suprasti, kad Lietuva yra kaip atskiras nuo Lenkijos istorinis-politinis reiškinys, stiprinantis bendrą tautų apsisprendimo teisės fone lietuvių pozicijas. Reikėjo daug rašalo ir išėivijos energijos, įtikinėjant didžiąsias Vakarų valstybes ir visuomenes, kad lietuviai yra ne tik atskiras etnolingvistinis kūnas, bet dargi gali pretenduoti į istorinės tautos statusą. Tautos, kuri kadaise buvo sukūrusi didžiausią XV a. Europos valstybę ir kuri naujaisiais laikais turi teisę į simbolinius tos praeities paveldo ženklus.

Tam, kad būtų išgirstas Lietuvos balsas Paryžiuje 1919 m. reikėjo sutelkti jėgas ir labai ryžtingai veikti. Lietuvių delegacijai vadovavęs Augustinas Voldemaras tada rašė tautiečiams Amerikoje:

... Iš Jūsų vienybės Lietuvos visuomenė laukė didžiausios moralinės ir materialinės paramos.

Jis tikino, kad lemtingu momentu svarbiausia, kad tarp Delegacijos ir įvairių JAV lietuvių koordinuojančių tarybų būtų visišką kontaktą ir vienas susidarytų jungtinis lietuvių balsas, o Jungtinių Amerikos Valstijų lietuviai išplėtotų nepriklausomybės propagandą išėivijų kolonijose ir vietinių amerikiečių sluoksniuose. Delegacijos pirmininkas aiškiai suprato *liaudies diplomatijos* reikšmę, matė diasporos veikėjus – Amerikos piliečius – kaip svarbią grandį, galinčią *suvesti Lietuvą į artimus, tvirtus ryšius su Amerikos valstybe.*²³⁹

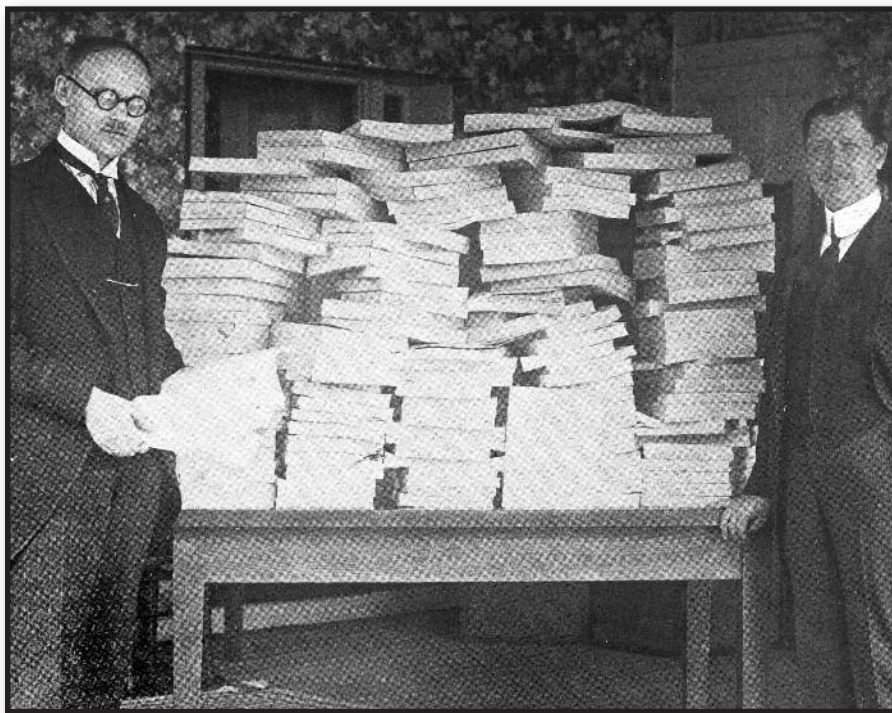
Paryžiaus taikos derybų metu užgimė JAV lietuvių karinės brigados kūrimo idėja. 1919 m. pradžioje buvo tikima, kad per trumpą laiką galima buvo surinkti 5 000 savanorių. Vasario 14 d. Amerikos lietuvių taryba memorandumu kreipėsi į JAV vyriausybę, prašydama leisti pradėti karinių dalių formavimą ir siuntimą į Lietuvą. Tačiau jau pačioje šio darbo pradžioje buvo suprantama, kad karinė lietuvių savanorių akcija yra mažiau svarbi už politinės diplomatinės veiklos frontus. Lietuvos Respublikai labiau už visa kita reikėjo tarptautinio pripažinimo. Tuo metu daugelis Vakarų valstybių jau dairėsi į JAV, kurios sprendimas buvo tam tikra nuoroda į darytinus sprendimus. Tada, kai Vakarai jau buvo pripažinę Čekoslovakiją, Estiją, Latviją, Lietuvą, nors *de facto* jau matoma pokarinės Europos žemėlapyje,

KARKLO DIEGAS

lietuvių pasaulio istorija

EGIDIJUS ALEKSANDRAVIČIUS

73

Amerikos lietuviai surinko milijoną parašų reikalaujant, kad Amerikos valdžia pripažintų Lietuvos nepriklausomybę.

dar iki 1922m. tik bandė pasiekti pripažinimą *de jure*.

Istorikai yra išaiškinę svarbiausias tokio abejojimo, atsargumo, vangumo priežastis. Čia pabrėžtinos dvi svarbiausios: politinio paveldo ir Lietuvos, kaip unijos su Lenkija, partnerės statusas tarptautinėje arenoje, ir antra – avantiūristinis monarchijos paskelbimo planas. Gal geriau sakyti – išgarsėjęs Vokietijos statybinio kuni-gaikščio Uracho paskelbimas Mindaugu II. Amerikoje, kur monarchizmo idėjos nebuvo populiarios, vokiškoji atkurto Lietuvos jungtis visiškai jaukė įsivaizdavimus, didino politines abejones ir smarkiai kenkė pripažinimo bylai. Antantės veteranams buvo atgrasus pats tarptautinės vokiečių įtakos faktas.

Jei Amerikos lietuvių ginčai ir varžymasis su lenkais dėl Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės praeities paveldo jau kažkiek buvo pripratę amerikiečių publiką prie minties, kad nepaisant, jog Lietuva ilgai buvo su Lenkija, ji nėra Lenkijos dalis, tai vokiškoji politinė linija trenkė it perkūnija. Karo metu išaugęs lietuvių pajėgumas, nuolatinis JAV valdžios dėmesys diasporos atstovams buvo akivaizdūs, tai Uracho vardas daug ką sugadino. Pranešimams ir gandams pasiekus Vašingtoną, pasikeitė JAV vyriausybės elgesys. Prieš tai visapusiškai rėmusi lietuvių veiksmus, leidusi šaukti įvairiausių lietuvių seimų, susivienijusiam Vykdomajam Komitetui suteikusi kone diplomatinio Lietuvos atstovavimo statusą, kokį paprastai įgydavo tik *de facto* pripažintų valstybių atstovai, Amerikos valdžia pasikeitė.

Bet štai, ateina iš anapus vandenyno žinių, kad Lietuvos Taryba užmezgė „amžinus ryšius“ su kaizerio Vokietija ir kad Lietuvos kunigai jau ruošia vokiečių kunigaikštį Urachą į Lietuvos karalius, mokina jį lietuvišką poterių (...)

Tas padarė daug nemalonumo ir Amerikos lietuviams, kurie dažnai

lysdavo Washingtono vyriausybei į akis, prašydami Lietuvai pripažinimo. Daktaras

M. J. Vinikas, kuris tada buvo Egzekutyvio (Vykdomojo – E. A.) Komiteto pirmininku, gavo iš Valstybės departamento laišką su pareiškimu, kad „Lietuvos valstybė nepripažįstama ir jūsų Egzekutyvis Komitetas netenka diplomatinio stovio“...²⁴⁰

Nors JAV lietuvių diasporoje nei monarchijos idėja, nei juolab vokiečių kilmės kandidatas į karaliaus sostą neturėjo daug rėmėjų, tačiau Lietuvos valstybės atkūrimas buvo svarbiau už ginčus dėl jos santvarkos. Lietuviams JAV valdžios pareiškimas buvo dar didesnės propagandinės akcijos pretekstas. Po visos valstijos prasidėjo masiniai lietuvių mitingai ir į Vašingtoną pasipylė šimtai peticijų ir rezoliucijų, reikalaujančių tinkamo sprendimo. Net, kaip šiandien sakytume, buvo pasitelktas profesionalus viešųjų ryšių bei propagandos ekspertas Carlos Boyoiras. Jis buvo nusamdytas vadovauti specialiai Lietuvos reikalams sukurtai propagandos agentūrai. Rezultatas greitai pasijuto amerikiečių spaudoje. Daug rimtų straipsnių ir keletas didesnių brošiūrų anglų kalba pasakojo svarbiausius Lietuvos istorinio likimo faktus ir laukiančius iššūkius. Bet aljanso su Vokietija tikimybė vis tiek vertė į tuos veiksmus reaguoti nei-giamai.

Tada prasidėjo bene masiškiausias lietuvių pasaulio istorijos veiksmas – parašų rinkimas, reikalaujant atstatyti valstybei JAV pripažinimo *de jure*. Mobilizavosi visa išėivija, pajutusi savo šventą misiją. Milijonas parašų po dar vienu nepriklausomybės pripažinimo prašymu simbolizavo ir lietuvių tautos savivokos proporcijas – kone trečdalį diasporoje gyvenusių lietuvių. Milijonas tapo tautinės aritmetikos dydžiu, nepaisant jog didelė dalis pasirašiusių amerikiečių, pradėdant varguoliais ir baigiant senatoriais bei, kongresmenais, lietuviško kraujo neturėjo. Nuo tada jokia kita statistika ir gyventojų surašymais nebuvo pagrįstas šis Amerikos lietuvių simboliškas skaičius.

238. Eidintas, Alfonsas. *Lietuvių kolumbai*, p. 53.

239. Ten pat.

240. Michelsonas, Stasius. *Lietuvių išėivija Amerikoje*, p. 220.

VIDAUS LIGOS

EDMUNDAS VIŽINAS, M.D., S.C.
VIDAUS LIGŲ GYDYTOJAS
Kalbame lietuviškai
6918 W. Archer Ave. St. 5 ir 6
Chicago, IL 60638
Tel. 773-229-9965
Valandos susitarus

ĮVAIRŪS

Perku arba išsinuoju žemę vidurio Lietuvoje, tinkamą ūkininkauti. Perku mišką Lietuvoje. Apmokėjimas už žemę arba mišką išankstinis. Sandorį galima atlikti Lietuvoje ir JAV.
Tel. +370-616-93194

AKIŲ LIGOS

**DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER**
Akių ligos – chirurgija
150 E. Huron, Suite 1000
Chicago, IL 60611
Valandos susitarus
Tel. 312-337-1285

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

DANTŲ GYDYTOJAI

**DR. JOVITA KERELIS
DR. DAIVA BIDVA**
DANTŲ GYDYTOJA
9525 S. 79 th Ave., Hickory Hills, IL
Tel. 708-598-8101

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
55 E Washington, Ste 2401,
Chicago, IL
Tel. 708-422-8260

SKAUSMO GYDYMAS

DR. RENATA VARIAKOJYTĖ
SKAUSMO GYDYMO SPECIALISTĖ
7600 W. College Drive
Palos Heights, IL 60463
Tel. 708-361-5550
Nugaros, kaklo, galvos, sąnarių bei kitų skausmų gydymas

ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ LIGOS

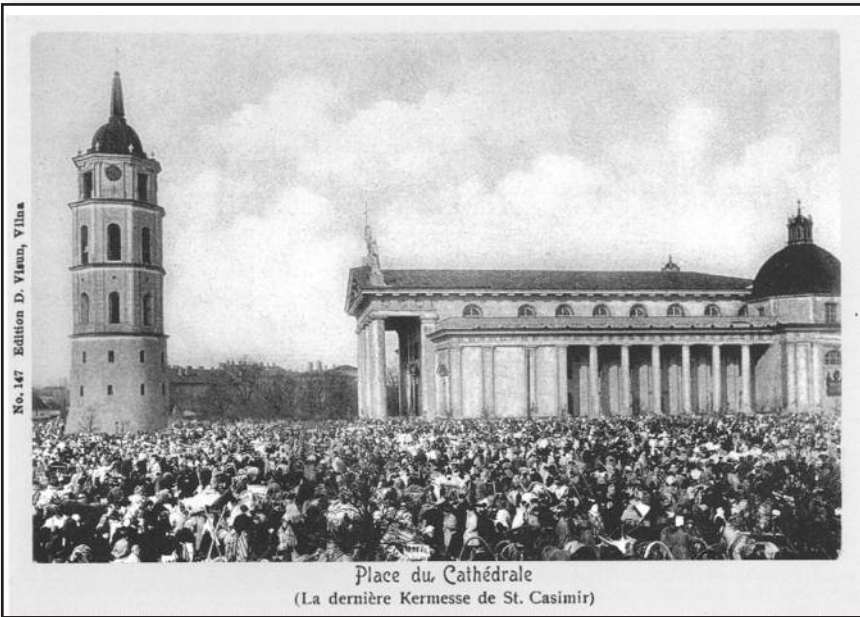
VIDAS J. NEMICKAS, M.D.
KARDIOLOGAS – ŠIRDIES LIGOS
7722 S. Kedzie Ave.
Chicago, IL 60652
Kab. tel. 773-471-3300

Kaziuko mugėje svarbu dalyvauti!

Atkelta iš 6 psl.

– O kaip ir kada pirmosios barokinių iškilnių dienos kermošiai virto kubilų ir statinių, medinių baldų ir vežimų mugė?

– Kaimiškų gaminių prekyba Vilniuje prasidėjo gerokai anksčiau, reikia manyti XVI amžiaus pabaigoje. Miesto amatininkų gaminiai didžiumai miestelėnų buvo per brangūs, todėl paprastesni kaimiški dirbiniai turėjo paklausą. Prekyba turėjo vykti Rotušės aikštėje, šalia kurios vėliau iškilo šv. Kazimiero bažnyčia. Sėkmingai sutapo vienintelis galimas kaimiškos mugės laikas su šv. Kazimiero iškilnių dienomis, ir pačiu natūraliausiu būdu valdovai ir Katedros kapitula tą jau įprastą mugę pavėdė šv. Kazimiero globai (dabar sakytume – suteikė šv. Kazimiero vardą). Mugė tapo švenčių papildymu ir persikėlė prie Katedros, į Žemutinės pilies teritoriją. Čia verta priminti, kad daug garsesnes ir bent šimtmečiu senesnes Devintinių (Dievo kūno) procesijas lydėję kermošiai kaimiškoms mugėms netapo ne tik Vilniuje, bet ir kitose Lietuvos vietose.

Paskutinė šv. Kazimiero mugė Katedros aikštėje. Dovydo Vizūno atvirukas su Stanislovo Filiberto Fleury 1900 metų nuotrauka.

Tenka pastebėti, kad XIX amžiuje mugė vadinta įvairiai – tiesiog „medžio rakandų mugė“, „mugė, vykstanti šv. Kazimiero dieną“. Su pasigėrėjimu vardijami medžio gaminiai, vaikiški žaislai, audiniai ir audimo prietaisai, neužmirštama paminėti meduolių. Nuo seniausių laikų iki dabar mugė turi etnografinį charakterį, bet ne religinį. Išskyrus nuostabiuosius tautodailės kūrinius – Vilniaus verbas. Net šv. Karalaičio Kazimiero vardas daugiau buvo patriotiškai siejamas su senąja Lietuva, o ne su religija. Galutinai praradusi religinį atspalvį, tarpukario viduryje šv. Kazimiero mugė buvo pradėta vadinti Kaziuko mugė.

Kur sėkmės paslaptis?

– Kodėl mugė tokia populiari ir ilgaamžė?
– Didžiausias mugės šventiškumas ir sėkmės paslaptis yra natūralus etnografinis jos charakteris, kaimiškas vėjas mieste. Komercinė valstiečių sėkmė tik skatino kaimo žmones ieškoti naujovių ir įvairovės. Kas kita – jau XIX amžiaus pabaigoje ir XX pradžioje pastebėta fabrikinė prekybų invazija.

– Dabar su Vilniumi varžosi Kaunas, kiti miestai. O prie Smetonos ar vykdavo Kaziukas laikinojoje sostinėje, provincijoje?

– Anais laikais miestų ir miestelių valdžios žmonės buvo orūs, jiems svetimo nereikėjo. Tuo labiau, kad net bažnytikaimiai turėjo savo šventes ir jomis didžiavosi. Dabar ne tik Kaunas, bet gausybė miestelių rengia „Kaziuko mugę“, siekdami vien reklaminių bei komercinės naudos. Menkai suprasdami, kas per daiktas yra Kaziuko mugė, garbė ir orumas.

– O mugės vieta – ar jos vis keisdavosi?
– Nežinoma mugės, dar nepavestos šv. Kazimiero globai, vieta. Pirmoji šv. Kazimiero mugės vieta buvo

prie Katedros – iš pradžių Žemutinės pilies teritorijoje priešais pagrindinį įėjimą, o kai buvo nugriautos pilies sienos ir pietinės pusės statiniai – dabartinės Katedros aikštės vietoje. 1901 metais, pradėjus Rusijos imperatorės Jekaterinos II paminklo statybos paruošiamuosius darbus, mugė buvo perkelta į Lukiškių turgaus aikštę. Po pusės amžiaus Lukiškių turgaus aikštėje buvo pradėti bolševikinio imperatoriaus Lenino paminklo statybos darbai, ir mugė persikėlė į Kalvarijų turgavietę. 1989 metais mugė įžengė į senamiestį, o dabar teka lyg dvi upės – viena nuo Rotušės Didžiąja ir Pilies gatve leidžiasi žemyn, kur prie Katedros susilieja su nuo Tymo kvartalo pro Bernardinų ir šv. Onos bažnyčias atitekančia kita šaka. Toliau Gedimino prospektu nusitęsia iki Lukiškių aikštės. Tai nėra geriausias variantas, nes norint bent apeiti visas įdomybes, susidaro maždaug keturių kilometrų kelias.

Autorius, leidėjas, neišgydomas Vilniaus mylėtojas

– Vilnius: Kaziuko mugė ir kiti kermošiai – kapitalinis

159 puslapių gausiai iliustruotas veikalas, į kurį Jūs investavote keturis sunkius tyrinėjimo metus. Tačiau Jūsų knyga – ne pirmoji apie Kaziuką. Kuo šis veikalas skiriasi nuo pora metų anksčiau išleistos etnologo Liberto Klimkos knygos?

– Knygos skiriasi apimtimi, medžiagos pateikimo pobūdžiu, manoji turi žymiai daugiau teksto ir senųjų vaizdų. Etninės kultūros centro leidinyje daug tarybinio laikotarpio nuotraukų, manojoje jų praktiškai nėra. Kaip sakoma, abi jos yra tokios, kokios yra. Bet yra vienas nesmagus bet... Galiu pasakyti, kad, ruošdamas savo knygą, dirbau atsakingai, nors kai kur privalėjau būti atidesnis. Bet man lengva kalbėti – ruošdamas savo leidinius niekam nebūnu įsipareigojęs nei dėl apimties, nei dėl terminų. Todėl stengiuosi nesinaudoti vertimais ir ieškau originalios medžiagos. O profesorius Klimka yra iškilus mokslininkas, mokslo istorikas ir propaguotojas, vienas žymiausių Lietuvos etnologų, etnokosmologijos mokslo kūrėjas, ne vienos knygos autorius, labai įdomių radijo laidų etnologijos ir mokslo tema autorius, turi gausų studentų būrį. Visko čia neišvardinsiu. Aišku, kad kartas nuo karto savo darbams turi pasitelkti padėjėjus. Šįkart tas talkininkas ne padėjo, o labai stipriai pakenkė. Nesiruošiu surašyti netikslumus, bet kai kas mane labai nuliūdino, pavyzdžiui:

XIX amžiaus pirmoje pusėje rašytuose prisiminimuose Gabrielė Puzinina mini procesijas šv. Kazimierui pagerbti: *Kai kas dar prisimena prieš 40 metų buvusius puikius pavasarius, kurie, pradėdant kovo ketvirtąją, lyg išaukštindami Lietuvos globėją, švytėjo procesijomis [...]*. Skaitome Vilniaus etninės kultūros centro knygoje: *Pavasariai, pradėdant nuovo ketvirtos, tarsi pagerbdami Lietuvos patroną, linksmi šviesdavo procesijomis [...]*. Numetė sakinio pradžią ir absoliučiai pakeitė prasmę – vienas dalykas, kai koks senelis pasakoja, kas vyko prieš 40 metų, ką atsiminimų autorė gali tik įsivaizduoti, nes XIX amžiuje tų procesijų jau nebuvo, visiškai kitas, kai tai pateikiama lyg autorės regėta. Rusų imperijos administracija naikino Lietuvos valstybingumo ženklus, griovė Vilniaus sienas, pilių statinius. Ir draudė šias patriotines užgrobtos valstybės šventes.

1827 metais pirkliai gavo privilegiją per Kaziuką rengti jomarką – ilgesnį, tris dienas trunkantį jomarką [...]. Iš tiesų tą jomarką leido rengti nuo šv. Jurgio, t. y. balandžio 23 dienos. Trukdavo jomarkas ne vieną savaitę, kai kada net pusantrą mėnesio. Tarp kitko, Kaziuko XIX amžiuje nebuvo, buvo šv. Kazimieras. Tai būtų tik korektūros klaida, bet toliau vėl cituojama minėtų atsiminimų autorė, rašanti apie šv. Jurgio mugę, kaip turkai prekiaudavo skaromis, rusai stiklu ir gelumbe ir taip toliau. Ir apverčiamas šv. Ka-

zimiero mugės vežimas: *Be manufaktūrinių ar fabrikinė gaminių, kuriuos atveždavo pirkliai, daugiausia buvo prekiaujama namudiniais gaminiais*. Joks pirklys iš Rusijos ar Turkijos nebūtų vienai ar dviems dienoms, vežęs stiklų ir gelumbių. O šv. Jurgio mugė vidutiniškai trukdavo mėnesį, todėl buvo verta statyti specialius paviljonus, kvieštis artistus ir kitus pramogų bei linksmybių rengėjus.

Iš kažkur į knygą atkeliavo žinia, kad 1938 metais Kaziuko mugėje pirmą kartą pasirodė Vilniaus verbos, jomis buvo apkaityti eisenos vežimai. Vežimai kaip vežimai, bet verbos mugėje savo vietą jau turėjo prieš gerą dešimtmetį. Tą patvirtina tuometė spauda.

Matyt, buvo situacija, kai teksto autorius neturėjo laiko viską patikrinti, redaktorius išvis mažai suprato apie ką kalbama, ir pora šaukštų deguto sugadino skanaus medaus statinę. Nerūpestingumas sumažino gero teksto vertę. Didžioji bėda ta, kad per praėjusius metus visi netikslumai buvo tįražuoti šimtus kartų. Net žinomos autorės knygelėje apie Vilniaus verbas (!) pakartotas sakinyje apie 1938 metus ir pirmą kartą pasirodžiusias verbas. Ir šiemet vėl viskas kartojama tiek Vilniuje, tiek miesteliuose, rengiančiuose „Kaziuko“ šventes. Radosi naujos dogmos. Tiesa, atsiranda ir „originalumo“ – kai kas jau tvirtina, kad Kaziuko mugė atsirado 1872 metais.

Egzaminą Lisauskas puikiai išlaikė

– Man atrodo, kad Jums pavyko atrasti tą „auksodurį“, nes Vilnius: Kaziuko mugė ir kiti kermošiai patrauklus tiek eiliniam skaitytojui, tiek ir mokslininkui tyrinėtojui.

– Knyga skirta visiems, besidomintiems Vilniaus istorija. Tyrinėtojui ji būtų naudinga tik tuo, kad neberekėtų ieškoti kai kurios medžiagos. Nors viską patikrinti jis vistiek privalėtų.

– Parinktos iliustracijos – fantastiškos. Beje, įdomu dar ir tai kas buvo pirmasis, fotografavęs Kaziuką?

– Man žinoma tik gana vėlyva Stanislovo Filiberto Fleury nuotrauka „Paskutinė šv. Kazimiero mugė Katedros aikštėje“ (1900 metus – R. M. Lapo pasta). O knygelės spalvotos nuotraukos mano.

– Koks mėgstamiausias istorinis eksponatas bei nuotrauka atspausdinta knygoje?

– Daugiausia džiaugsmo man suteikė vaikiškų žaislų nuotraukos ir dailininko Ferdinando Ruščico Vilniaus verbos.

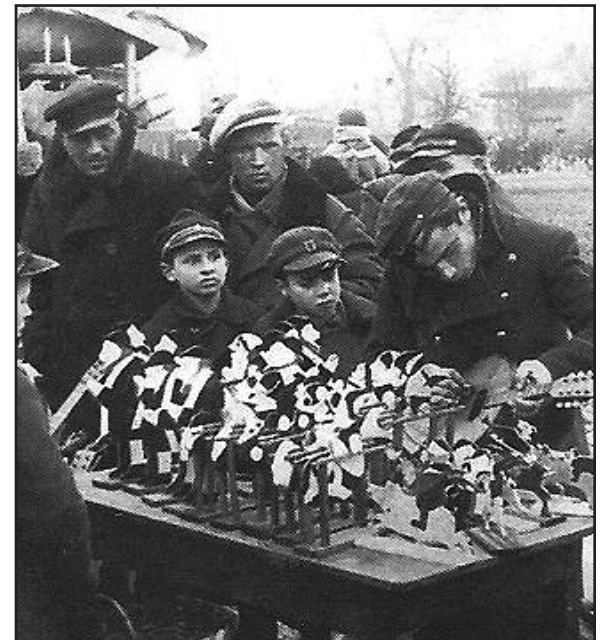
– Ar galima tvirtinti, kad Kaziuko mugės istorija jau pilnai paskelbta?

– Jokiu būdu. Mano knyga yra tik nedidelis žingsnis ta linkme.

– Jeigu kas iš mūsų skaitytojų norėtų įsigyti knygą Vilnius: Kaziuko mugė ir kiti kermošiai, kur jie turėtų kreiptis?

– Jei bus susidomėjusių, nusiųsti į Ameriką problemų nebus.

Pokalbio pabaigoje Vytautas Lisauskas kviečia mus visus apsilankyti Kaziuko mugėje Vilniuje! Manau, perkeltine prasme, t. y. visiems nukakti į aną, žavingą ir didingą šv. Kazimiero mugę, kuri įamžinta jo albume. Norintys jį įsigyti, rašykite darlis@mail.lt

Vaikai Kaziuko mugėje. 1939 metai.

Nežinomo fotografo nuotr.

Mūsų mylima mama ir močiutė

A † A
TERESĖ GLAMBIENĖ
(LEVUŠYTĖ)

Staigiai mirė 2014 m. kovo 1 d. rytą, sulaukusi 91 metų amžiaus.

Gimė Lietuvoje, Kybartuose, Vilkaviškio apskrityje.

Buvo duktė a. a. Juozo ir Anelės Levusių ir žmona a. a. Justino Glambos.

1944 m. pabėgo į Hanoverį, Vokietiją. 1950 m. emigravo į Čikagą, 47 metus išgyveno Brighton Parke, o paskutinius 14 metų gyveno Orland Park, Illinois.

Priklausė Lietuvių Bendruomenei, Namų Savininkų draugijai, Šauliams ir Dukterų draugijai, rėmė Lietuvių Fondą.

Teresė labai mylėjo savo šeimą, ypač anūkus. Ji buvo puiki siuvėja. Jai patiko auginti gėles ir dirbti darže, mėgo žaidimus ir lošti kortomis.

Giliai nuliūdę liko: dukra dr. Irena ir jos vyras Steponas Juška, sūnus advokatas Algis ir žmona Loretta (Lopez), anūkai dr. Alicija Juškaitė ir vyras Mohammad Afzal ir Andrius Juška MBA; sesuo Stefania Miliauskienė ir vaikai – krikšto sūnus Jonas su žmona Elena ir šeima, Dalia Riley ir šeima ir Rasa Miliauskaitė. Lietuvoje liko brolis Jonas Levušis su žmona Algida ir jų dukromis – Nijolė su vyru Viktoru ir sūnum, Danutė su sūnum, Audronė su dukromis ir Laura; kiti giminės Lietuvoje ir Waukegan bei artimieji ir draugai.

A. a. Teresė buvo svainė a. a. Igno Miliausko ir teta a. a. Rimvydo Miliausko.

Velionė bus pašarvota penktadienį, kovo 7 d. nuo 3 val. p. p. iki 8 val. vak. Palos-Gaidas laidojimo namuose, 11028 Southwest Highway, Palos Hills, Illinois.

A. a. Teresė bus pervežta į Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo bažnyčią, 4400 S. California Ave. Čikagoje šeštadienį, 9 val. ryto kur vyks atsisveikinimas ir 10 val. r. bus aukojamos šv. Mišios už jos sielą.

Po šv. Mišių velionė bus palaidota Šv. Kazimiero kapinėse.

Kviečiame gimines, draugus ir pažįstamus dalyvauti laidojime.

Nuliūdę vaikai Irena ir Algis

A † A
Inž. VLADAS SINKUS

Mirė namuose 2014 m. kovo 1 d. 1 val. ryto Lemont, IL.

Gimė 1920 m. rugsėjo 3 d. Lietuvoje, Marijampolės apskrityje, Kumelionių kaime.

Inžineriją studijavo Kaune ir Stuttgart, Vokietijoje.

Nuliūdę liko: žmona Raminta Svipaitė; dukterėčios Daiva Lutz ir Rūta Lippincot; svainė Daiva Svipas, kiti giminės Amerikoje ir Lietuvoje.

A. a. Vladas buvo sūnus ūkininkų a. a. Mato ir Felicijos Aglinskaitės Sinkevičių, brolis a. a. Vytauto Sinkaus ir a. a. Aldonos Jakimavičiūtės Jamdoliėnės.

Buvo ateitininkas ir frontininkas, atstovavo VLIK'e, priklausė Lietuvių Fondui, Ateitininkų namams, Pasaulio lietuvių centrui, Lietuvių Inžinierių ir architektų sąjungai.

Vietoj gėlių prašom aukoti Vaiko Vartai ir mokslą organizacijai, „Saulutei“ arba Mišioms.

A. a. Vladas bus pašarvotas ketvirtadienį, kovo 6 d. nuo 9 val. r. iki 10:30 val. ryto Petkus Lemont laidojimo namuose, 12041 S. Archer Ave. (arti Derby Rd.) Lemont. 10:30 val. ryto iš Petkus Lemont laidojimo namų velionis bus palydėtas į Pal. Jurgio Matulaičio misiją, kurioje 11 val. ryto bus aukojamos šv. Mišios. Po šv. Mišių a. a. Vladas bus palaidotas Šv. Kazimiero kapinėse.

Nuoširdžiai kviečiame gimines, draugus ir pažįstamus dalyvauti šiose laidojime.

Nuliūdę artimieji

Laidot. direkt. Donald M. Petkus, tel. 800-994-7600 arba
www.petkusfuneralhomes.com

Mylimai mamai

A † A
ALDONAI BRAZIS

mirus, reiškiamo nuoširdžią užuojautą dukroms BEVERLY, DONNA, MARILYN, SUSAN, giminėms ir artimiesiems.

Beverly Shores Lietuvių klubas, IN

Prezidento V. Adamkaus
bibliotekai paaukota 200 tūkst. litų
Buvęs šalies vadovas dėl sveikatos problemų į renginį atvykti negalėjo

Vasario 27 d. Vilniaus rotušėje surengtas labdaros vakaras būsimai prezidento Valdo Adamkaus bibliotekai Kaune „Adamkuslibrary“ paremti. Į rotušę susirinko apie 200 garbingų svečių, aukščiausio lygio šalies verslininkų, kuriamos bibliotekos bičiulių ir rėmėjų. Labdaros vakare dalyvavo prezidento V. Adamkaus žmona Alma Adamkienė. Ją rotušėje pasitiko ir į renginio salę palydėjo Kauno V. Didžiojo universiteto profesorius Zigmantas Lydeka.

Prezidentas V. Adamkus dėl sveikatos problemų į renginį atvykti negalėjo, tačiau per žmoną perdavė savo žodžius, kad jo širdis – su visais, susirinkusiais rotušėje.

Svečius pasitiko Kauno miesto meras Andrius Kupčinskis su žmona bei Kauno V. Didžiojo universiteto profesorius Egidijus Aleksandravičius, steigiamos bibliotekos direktorius Arūnas Antanaitis.

Vakarui vos prasidėjus, viena iš bibliotekos steigimo idėjų autorių, kaunietė verslininkė Jolanta Jurga pranešė, kad būsimai bibliotekai jau paaukota 200 tūkstančių litų. Aukos buvo renkamos ir toliau – visą vakarą.

Kaip pastebėjo prof. E. Aleksandravičius, į rotušę susirinkę žmonės, aukoję ne tik savo pinigus, bet ir brangiausią dalyką – savo laiką, padarė stebuklą – susivienijo bendram darbui dėl tautos, žmonių švietimo. Surinko pinigus senam, apverktinos būklės pastatui Kauno centre renovuoti, kur įsikurs biblioteka-muziejus. Panašus dalykas seniai buvo nutikęs.

Kaune kuriama prezidentinė V. Adamkaus atminimo ir palikimo išsaugojimo vieta – pirmoji tokia ne tik Lietuvoje, bet ir visame Centrinės ir Rytų Europos regione. Pastatui rekonstruoti prireiks 2,5 mln. litų.

Kaip pajuokavo renginyje koncertavęs pianistas prof. Rokas Zubovas, išsipildė prezidento Valdo Adamkaus svajonė savo gimtajame mieste įrengti biblioteką-muziejų, o tuo pačiu išmušė valanda pagroti R. Zubovo prosenelio M. K. Čiurlionio kūrinį „Svajonėlė“.

Alfa.lt

A † A
REGINA LATOŽIENĖ GINKUTĖ

Mirė 2014 m. kovo 2 d., sulaukusi 88 metų.

Gyveno Richmond, CA, anksčiau Westmont, IL ir ilgus metus Cicero, IL.

Gimė 1926 m. vasario 18 d. Šiauliuose, Lietuvoje.

Nuliūdę liko: sūnus Kastytis, dukra Rita Bagley su vyru Joe, gyvenantys Kalifornijoje, anūkės Ingrida Latožaitė, Lana Bagley, Justina ir Maira Stukaitės; Edmundas Stukas su žmona Živile, kartu su Alex ir Beth Chirban bei kiti giminės ir draugai Lietuvoje, Amerikoje, Australijoje ir Kanadoje.

A. a. Regina buvo žmona a. a. Broniaus, mama a. a. Natalijos Stukienės, uošvienė a. a. Gražinos Latožienės.

Laidotuvės privačios Šv. Kazimiero kapinėse.

Nuliūdusi šeima

Remkime Draugo fondą

Nuo 1992 metų Draugo fondas padeda išlaikyti mūsų lietuvišką, katalikišką „Draugo“ laikraštį.

Prisiminkite Draugo fondą savo testamente.

Keletas stambesnių palikimų užtikrins „Draugo“ laikraščio gyvavimą daugelį metų!

www.draugofondas.org

Draugo fondas 4545 W. 63rd St., Chicago, IL 60629 • tel: 773-585-9500

PAS MUS IR APYLINK MUS

■ **Kviečiame paminėti Kovo 8-osios** šventę, skambant tarpukario laikų dainoms, kurias atliks iš Vilniaus atkeliaujantis duetas Elle G. Šeštadienį, kovo 8 d., 7 val. v. SLA (Susivienijimas Lietuvių Amerikoje) patalpose 307 W 30th St, New York, NY 10001. Įėjimas – 10 dol.

■ **Kovo 8 d. mokykloje „Genys“ vyks Nepriklausomybės dienos minėjimas.** Tai gera proga šeimoms, planuojančioms į mokyklą rudenį atvesti savo vaikus, susipažinti su mokiniais, mokytojomis, mokyklos programa. Šventė vyks St. Dominic's bažnyčios mokyklos pastate, 2390 Bush St., San Francisco, CA 94115.

■ **Sekmadienį, kovo 9 d., po lietuviškų** 10 val. r. Mišių Apreiškimo bažnyčioje kviečiame į apatinę parapijos salę pasi-

klausti retro dueto Elle G. koncerto. Merginos sename lagamine atsiveža tarpukario Lietuvoje užmigusias dainas ir naujai skambančias klasikines džiazo melodijas. Apreiškimo bažnyčios adresas: 259 North 5th Street, Brooklyn, New York, 11211. Apreiškimo parapijos salė: 70 Havemeyer Street Brooklyn, New York 11211. Įėjimas – 10 dol.

■ **Lietuvos Dukterų draugijos metinis** visuotinis narių susirinkimas įvyks kovo 16 d., 12:30 val. p. p., PLC, Lemonte, didžiosios salės vakarinėje dalyje. Girdėsite trumpą pirmininkės Marytes Rekašienės pranešimą, darbų apžvalgą, vyks valdybos narių rinkimai. Galėsite sumokėti nario mokesį ir įsirašyti naujais nariais. Visuomenė kviečiama kuo gausiau dalyvauti. Valdybos narės pavaišins kavute ir gardžiais užkandėliais.

Ž. Savickas nesutiko sau lygių varžovų

A. Ufarto (BFL) nuotr.

Ohio valstijoje vykusias vienas prestižiškiausių Arnold Schwarzenegger vardu pavadintas „Arnold Strongman Classic“ galiūnų varžybas po šešerių metų pertraukos septintą kartą laimėjo 38-erių metų Žydrūnas Savickas.

Laimėjęs keturias rungtis iš penkių Lietuvos galiūnas aplenkė antrą bei trečią vietas užėmusius amerikiečius – atitinkamai Brian Shaw bei Mike Burke.

Beje, paskutinėje rungtyje visureigio „Hummer“ padangų kėlimo varžybose Ž. Savickas trečiuoju priėjimu pakėlė 524 kg svorį ir pagerino pasaulio rekordą.

Nuo 2002 metų jau trylikimą kartą surengtose „Arnold Strongman Classic“ galiūnų varžybose Lietuvos atstovai iškovoję jau aštuntą pergalę. Net septynis sykius šias varžybas laimėjęs Ž. Savickas anksčiau triumfavo šešis sykius iš eilės – 2003–2008 metais, o praėjusiais metais šias varžybas laimėjo Vytautas Lalas, kuris šiemet tenkinosi tik ketvirta vieta tarp dešimties dalyvių. **kaunodiena.lt**

JAV LB Lemonto apylinkės Socialinių reikalų skyrius praneša apie pasikeitusias lankytojų priėmimo valandas. Socialinių reikalų skyrius priima lankytojus **sekmadieniais nuo 9 val. r. iki 12 val. p. p.** Patarimai dėl socialinių paslaugų teikiami nemokamai. Norėdami susitarti dėl konsultacijų, skambinkite **tel. 630-757-8788** ir palikite žinutę. Dėl dokumentų notarizavimo – **tel. 708-269-3070**.

Socialinių reikalų skyrius įsikūręs Pasaulio lietuvių centre – kambarys S-4. Įėjimas prie sporto salės.

PRENUMERUOKIME IR SKAITYKIME

„DRAUGĄ“

Užgavėnės Vilniuje švenčiamos pagal Žemaitijos tradiciją

Deginimui paruošta Morė.

Dainiaus Labučio (ELTA) nuotr.

Užgavėnės – viena smagiausių ir visų labiausiai mėgstama kalendorinių švenčių visoje Lietuvoje. Linksmas persirengėlių vaikštynių šurmulys Vilniaus mieste šeštadienį prasidėjo jau dieną. Vakarop sudeginti žiemos pamėklę Morę ir žiemą išvaryti susirinko kaukėtos būtybės: Meška, Gervė, Raitelis ant arklio, Giltinė, Ožys, Doktoras ir kitokie veikėjai. Taip pat dalyvavo – čigonai, vengrai, žydai, elgetos, velniai, raganos. Buvo čia ir Lašininis, besigrumiantis su Kanapiniu, ir ant pavažos vežama Morė – nelabosios, įsipykusios žiemos dvasia.

Kai visų kaukėtų džiaugsmui ant laužo čirškėdama supleška Morė ir į miesto padangę šauna žiemos pabaigą pranašaujanti spalvotos ugnys, Kanapis laimi grumtynes su Lašininio ir „išveja“ pastarąjį iki pat Velykų.

Šventės metu valgoma daug riebaus ir sotaus maisto, tradicinių blynų, simbolizuojančių pirmąją duonos auką.

Vilniaus etninio kultūros centro info

Be namų likusiai šeimai labai reikalinga finansinė pagalba

Šių metų sausio 11 d. supleškėjęs namas Oak Lawn miestelyje (Illinois) ne tik pasiuntė pagrindinį šeimos maitintoją už grotų, bet ir be pastogės paliko visą šeimą. Vilkiko vairuotoju dirbęs Arūnas Samoška tą vakarą, pasikvietęs į namus bendradarbį, su juo išgėrinėjo, triukšmavo. Kilus konfliktui, teko įsikišti policijos pareigūnams. Po policijos darbuotojų apsilankymo, saugumo sumetimais, žmona su vaikais išvyko pernaktoti pas gimtinačius. Praėjus kelioms valandom, Arūnas Samoška padegė namą. Jei bus įrodyta įtariamojo kaltė, jam gresia iki 65 metų kalėjimo.

Ugnis pasiglemžė viską – 4 sūnus auginanti Romana Samoška liko be namų ir būtiniausių daiktų. Jiems visiems, išgyvenusiems siaubingą tragediją, labai reikalinga finansinė pagalba.

Mielieji, kviečiame nelikti abejingais ir padėti šiai nelaimės ištiktai šeimai. Esame be galo dėkingi Pasaulio lietuvių centrui, maloniai sutikusiam administruoti Samoškų šeimos fondą (Samoska Family Fund). Tad visi, paaukojusieji šiam fondui, galės labdarai skirtą sumą nurašyti nuo mokesčių. Čekius prašome rašyti LITHUANIAN WORLD CENTER vardu, MEMO langelyje įrašant SAMOSKA FAMILY FUND, čekius siųsti Pasaulio lietuvių centrui 14911 127th St. Lemont, IL 60439. Telefonai pasiteirauti: 630-257-8787, 708-606-2695.

Tik mūsų visų dėmesys, pagalba ir supratimas padės Romanai ir jos vaikams išlikti tvirtiems, nepalūžti. Padėkime jiems gyventi viltimi ir tikėjimu, kad pasaulyje yra daug gerų žmonių ir kad jie ne vieni.

Iš anksto dėkojame už Jūsų pagalbą ir supratimą.

**Samoska Family Fund administratorė
Evelina Karalienė**